

B. Správa o menovom vývoji SR

v roku 1994

1. MENOVÝ VÝVOJ

Prezentácia menového vývoja sleduje štandardné rozlíšenie menových cieľov (vývoj inflácie, vývoj devízových rezerv), menového inštrumentária (peňažná zásoba, úvery a vklady, úrokové miery) a menového prostredia (rozpočtové hospodárenie, platobná bilancia, zahraničné úvery, dlhová služba a veriteľsko-dlžnícka pozícia sektorov ekonomiky).

1.1. Vývoj inflácie

Výsledky roka 1994 potvrdili realnosť programových ambícií znížiť infláciu z 25,1 % v roku 1993 na 10 až 13,2 %.

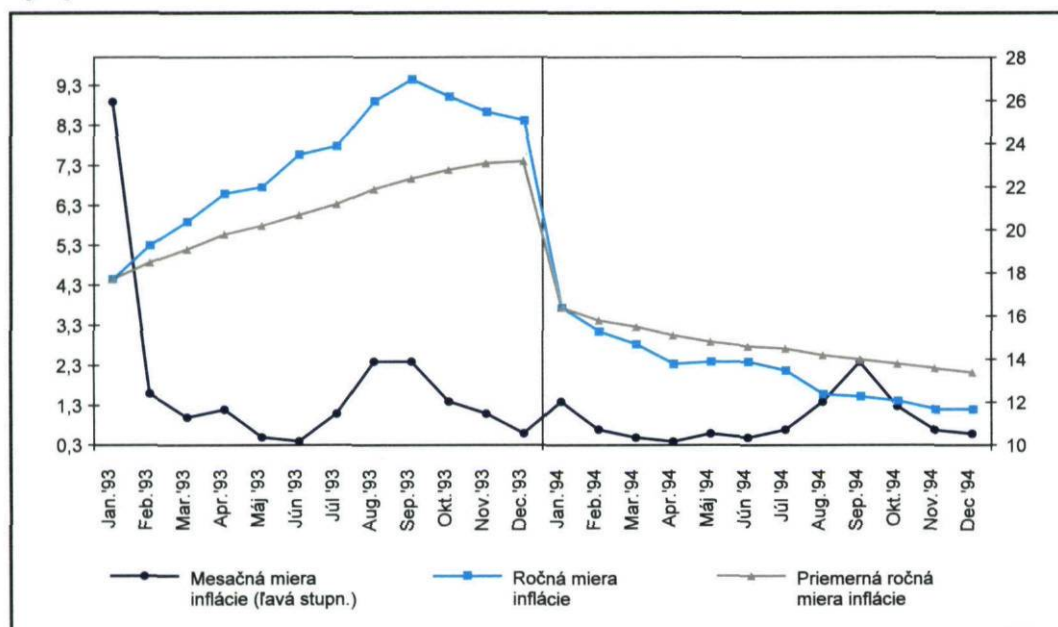
Inflácia meraná indexom spotrebiteľských cien dosiahla v roku 1994 11,7 % a jej vývoj bol ovplyvnený predovšetkým:

- úpravou spotrebných daní (k 1. 1. 1994 a k 1. 8. 1994) piva, vína, liehovín, tabakových výrobkov a výrobkov na báze uhlíkovodíkov,
- úpravou DPH k 1. 8. 1994, keď boli niektoré tovary a služby preradené zo skupiny so sadzbou 6 % do skupiny so sadzbou 25 %,
- zvýšením maximálnych cien tepla a teplej vody s účinnosťou od 1. 7. 1994, ktoré boli spolu so zvyšovaním ostatných poplatkov spojených s bývaním postupne zavádzané do praxe,
- opatreniami v oblasti poplatkov, kategorizácie a cien liekov, maximálnych cien pohonných hmôt a úpravou niektorých cien telekomunikačných služieb,
- zavedením tvorby sociálneho fondu,
- nepriaznivým vývojom v poľnohospodárstve a znížením dotácií do tohto odvetvia, čo sa prejavilo v raste cien potravín,
- rastom cien výrobcov a sezónnymi vplyvmi,
- nedokonalosťou konkurenčného prostredia.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom možno považovať vývoj spotrebiteľských cien v roku 1994 za priaznivý.

Vývoj inflácie

(%)

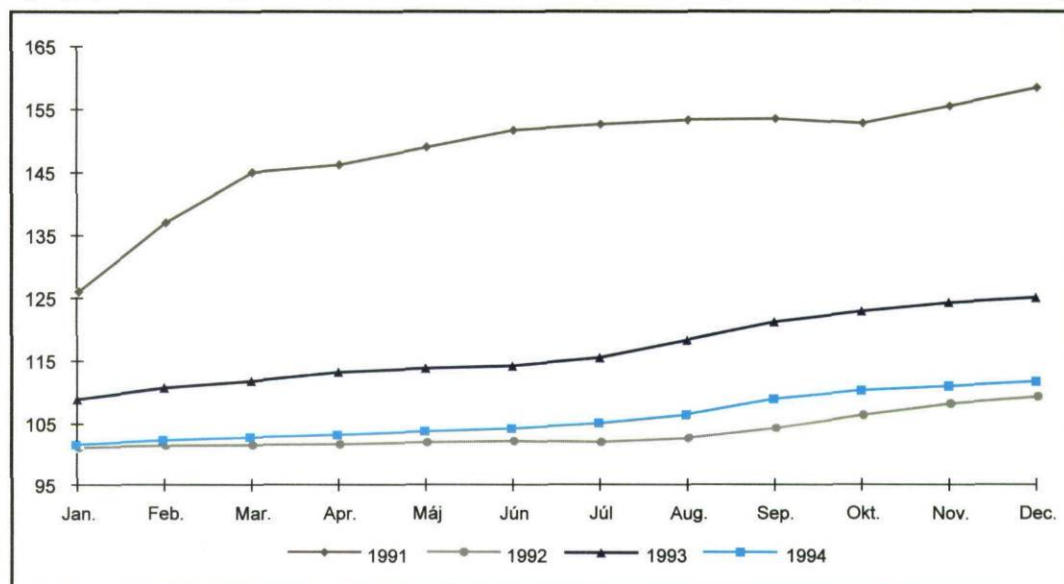
Vývoj spotrebiteľských cien

	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	Rok
Úhrn	102,6	101,5	104,6	102,6	111,7
potraviny	101,7	101,7	110,6	103,3	118,3
priemyselný tovar	102,5	101,6	101,9	101,9	108,2
verejné stravovanie	103,6	100,9	104,2	104,6	113,8
služby	103,9	100,7	102,4	102,0	109,2

Vo vývoji spotrebiteľských cien v roku 1994 bola výrazná odlišnosť v tendenciách základných súborov.

Kým rast cenovej úrovne priemyselného tovaru sa pomerne stabilizoval - osciloval okolo 0,6 % mesačne - ceny na trhu potravín a vo verejnom stravovaní v 2. polroku nabrali na dynamike a vyžiadali si pre 4. štvrťrok protiopatrenia. Vývoj cien potravín pri opakovane nepriaznivých poveternostných podmienkach, ktoré poľnohospodárstvo nedokázalo eliminovať, sa stal rozhodujúcim faktorom vývoja inflácie v SR. V minulom roku sa zvýšili ceny potravín o 18,3 %, najviac ceny mäsa a mäsových výrobkov (o 25,7 %), tukov (o 21,1 %) a vajec (o 20,2 %).

Vývoj spotrebiteľských cien v rokoch 1991 až 1994 (december predchádzajúceho roka = 100)

Ceny priemyselných výrobcov sa zvýšili o 9,4 %, čo je polovičný rast predchádzajúceho roka (18,8 %). Výraznejší nárast cenovej úrovne sa prejavil vo februári a v 3. štvrťroku. Menej než v predchádzajúcom roku sa zvýšila aj cenová úroveň materiálov a výrobkov spotrebovaných v stavebníctve (o 9,0 %) a zhruba o jednu tretinu sa zvýšili ceny stavebných prác, čo predstavovalo vzrast cenovej úrovne o 7,8 %. Najväčšou mierou sa za posledné 3 roky zvýšila cenová úroveň poľnohospodárskych výrobkov. Jej vzrast o 18,3 % je v podstate rovnaký aký sa dosiahol spolu za predchádzajúce 2 roky. Vysoký nárast cien bol aj pri výrobkoch živočíšneho pôvodu (o 18,5 %).

1.2. Vývoj devízových rezerv

Stav celkových devízových rezerv NBS k ultimu decembra bol 1 745 mil. USD. Oproti stavu ku koncu roka 1993 vzrástli o 1 295,5 mil. USD.

Celkové devízové rezervy NBS sú definované ako devízové prostriedky vo voľne vymeniteľných menách na účtoch v zahraničných bankách, cenné papiere v držbe NBS, zlato delimitované pri rozdelení ČSFR a držba SDR na účte v MMF.

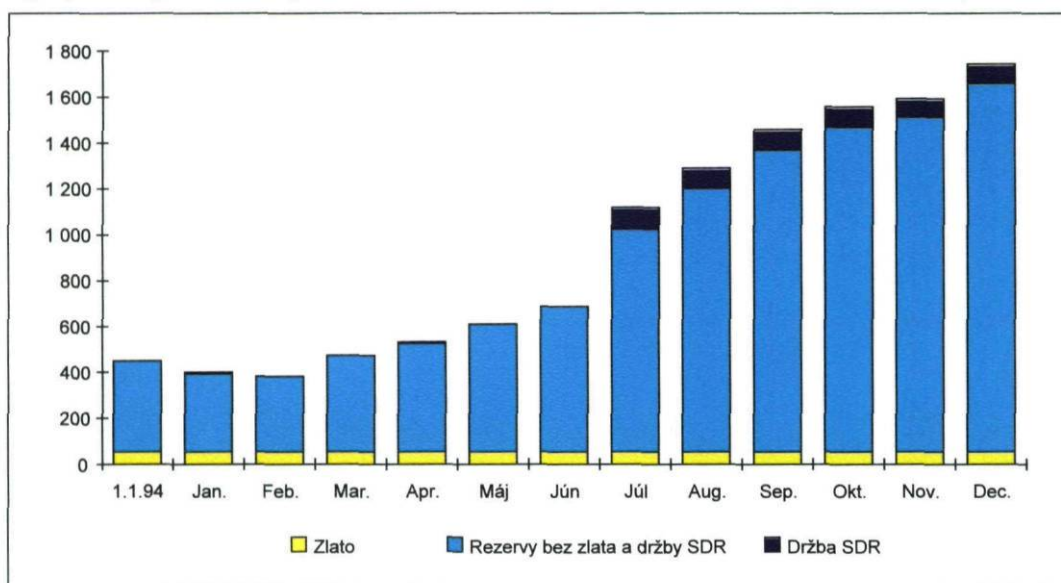
Rok 1994	Rezervy bez zlata a držby SDR ^{1/} (mil. USD)	Zlato ^{2/} (mil. USD)	Držba SDR (mil. USD)	Celkové devízové rezervy (mil. USD)
1.1.94	394,7	54,5	0,3	449,5
január	339,0	54,5	7,3	400,8
február	327,1	54,5	0,4	382,0
marec	419,6	54,5	0,4	474,5
apríl	472,4	54,5	6,9	533,8
máj	556,1	54,5	0,6	611,2
jún	634,1	54,5	0,6	689,2
júl	969,7	54,5	96,6	1120,8
august	1147,3	54,5	89,7	1291,5
september	1315,3	54,5	89,7	1459,5
október	1414,7	54,5	89,7	1558,9
november	1458,0	54,5	82,2	1594,6
december	1605,2	54,5	85,3	1745,0

1/ Mimo swapových operácií so zlatom

2/ Hodnota zlata = 42,22 USD/oz

Vývoj celkových devízových rezerv NBS

(mil. USD)

Celkové devízové rezervy NBS boli v priebehu roka 1994 ovplyvňované rôznymi faktormi. Rozhodujúcim faktorom v oblasti príjmov bol objem devízových prostriedkov získaných od komerčných bánk prostredníctvom devízového fixingu NBS. Splátky dlhovej služby NBS ovplyvnili výdavkovú oblasť.

Pozitívny dopad na vývoj devízových rezerv v roku 1994 mali nasledovné faktory:

- aktívne saldo devízového fixingu NBS vo výške 830,4 mil. USD (príjmová zložka bola 867,9 mil. USD, čo je 45 % celkových príjmov),
- inkasá z Českej republiky za prekročenie hraničného úveru na clearingovom účte za mesiace júl až december v objeme 370,3 mil. USD (19 % celkových príjmov),
- emisia dlhopisov NBS na trhu verejných obligácií Samurai v objeme 254,5 mil. USD,

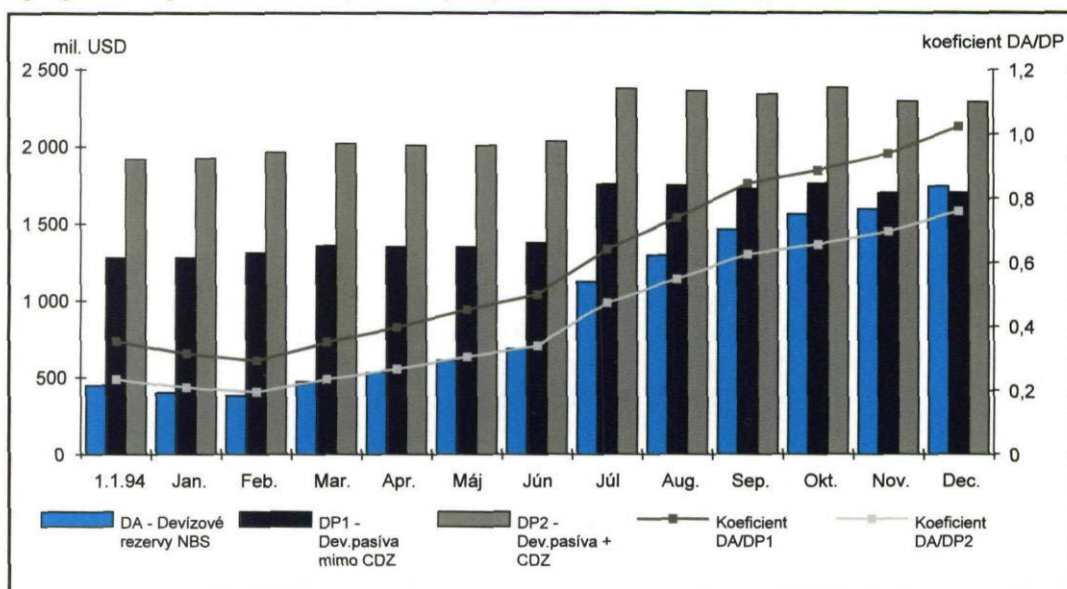
- čerpanie pôžičiek od medzinárodných finančných inštitúcií vo výške 245,6 mil. USD (MMF, Svetová banka, EXIM Bank of Japan a EIB),
- ostatné príjmy NBS zahrňujúce príjmy z úrokov z depozitných operácií, úrokov z investovania, úrokov z cenných papierov, FIXBIS-u a pod. vo výške 35,1 mil. USD,
- výnosy z aktív, predaja aktív a kladné rektifikácie istiny v oblasti CDZ v objeme 20,9 mil. USD.

Negatívne na vývoj devízových rezerv pôsobili:

- splátky dlhovej služby NBS v objeme 249 mil. USD (38,7 % celkových výdavkov), z ktorých platby v oblasti CDZ boli 136,1 mil. USD, splátky úrokov vládnych úverov 27,4 mil. USD a splátky istiny a úrokov londýnskej emisie bondov bývalej ŠBČS 68,7 mil. USD,
- platby za prekročenie hraničného úveru na clearingovom účte s Českou republikou za obdobia december 1993 a január 1994 v objeme 95 mil. USD (15 % celkových výdavkov),
- splátky istiny pôžičiek od Medzinárodného menového fondu vo výške 82 mil. USD,
- splátky pravidelných štvrtročných poplatkov MMF v objeme 30,7 mil. USD,
- ostatné výdavky NBS zahrňujúce úroky z prijatých depozit, debetné úroky, poplatky za prenosovú techniku, úhrady faktúr NBS a iné, vo výške 7,7 mil. USD.

Positívom v náraste devízových rezerv centrálnej banky bola skutočnosť, že podiel aktívneho salda devízového fixingu na celkovom prírastku devízových rezerv NBS bol vyšší ako podiel nových zdrojov zo zahraničia. Analýza vývoja relatívnych koeficientov devízovej pozície NBS, vyjadrených ako podiel celkových devízových aktív a celkových devízových pasív (DA/DP), aj po zahrnutí vládnych devízových pasív z oblasti CDZ do celkových devízových pasív NBS, potvrdila výrazný nárast hodnoty tohto koeficientu z 0,35 na začiatku roka na 0,76 ku koncu roka 1994.

Vývoj devízových rezerv NBS, devízových pasív NBS a ich relatívnych koeficientov

Vychádzajúc z kritéria pre stanovenie optimálnej výšky devízových rezerv centrálnej banky štátu, devízové rezervy NBS pokrývali 2,6-mesačný celkový dovoz tovarov a služieb Slovenskej republiky, čo je blízke limitnej hodnote 3-mesačného

dovozu (priemerný mesačný dovoz tovarov a služieb SR v roku 1994 = 683,1 mil. USD). V porovnaní s rokom 1993 teda došlo k významnému nárastu, keď ku koncu roka 1993 predstavovali rezervy 0,7-mesačný celkový dovoz tovarov a služieb SR. V oblasti konvertibilných mien je výška rezerv úmerná 3,7-mesačnému dovozu tovarov a služieb SR v konvertibilných menách (v roku 1993 bol koeficient 0,9).

Kategóriu devízových rezerv komerčných bánk môžeme vymedziť ako krátkodobé devízové aktíva voči nerezidentom. Stav týchto aktív na začiatku roka 1994 bol 952,7 mil. USD. K 31. decembru 1994 mali komerčné banky devízové rezervy v objeme 1 348,0 mil. USD. Rezervy komerčných bánk v priebehu roka 1994 vzrástli o 395,3 mil. USD. Ak zohľadníme predaj devízových prostriedkov komerčných bánk Národnej banke Slovenska prostredníctvom devízového fixingu, tak devízové rezervy komerčných bánk vzrástli v priebehu roka 1994 o 129 %.

Pri hodnotení vývoja celkových devízových rezerv celého bankového sektora môžeme konštatovať, že devízové rezervy bankového sektora vzrástli o 1 690,8 mil. USD. Stav rezerv bankového sektora bol na začiatku roka 1 402,2 mil. USD, ku koncu roka 3 093,0 mil. USD. Hodnota relatívneho koeficientu devízovej pozície za celý bankový sektor vzrástla z 0,62 na začiatku roka na 1,12 ku koncu roka 1994.

1.3. Peňažná zásoba

Peňažná zásoba meraná agregátom M2 vzrástla oproti východisku roka 1994 o 47,1 mld. Sk (18,6 %) a k 31.12. 1994 dosiahla 300,3 mld. Sk. Agregát M1 vzrástol o 12,6 mld. Sk (10,8 %) a agregát kvázipeniaze o 34,5 mld. Sk (25,2 %). Ku koncu roka ich podiel na peňažnej zásobe predstavoval 42,9 %, resp. 57,1 %.

Vývoj peňažnej zásoby

(mld. Sk)

	1.1.1994	I.Q/94	II.Q/94	III.Q/94	IV.Q/94
Peňažná zásoba [M2]	253,2	241,3	253,0	266,1	300,3
Peniaze [M1]	116,3	100,3	105,9	115,2	128,9
obeživo mimo bánk [MO]	25,1	27,6	29,8	32,3	34,1
neterminované vklady	91,2	72,7	76,1	82,9	94,8
Kvázipeniaze [QM]	136,9	141,0	147,1	150,9	171,4
terminované vklady	108,4	109,6	113,0	115,3	133,0
vklady v cudzej mene	28,5	31,4	34,1	35,6	38,4

Vývoj jednotlivých komponentov peňažnej zásoby bol v priebehu roka rozdielny. Agregát M1 vzrástol nad východiskovú úroveň až v 3. štvrtroku s najvyšším prírastkom v decembri, v dôsledku pripísania úrokov. Obeživo mimo bánk vykazovalo trvalé pozitívne medzimesačné prírastky s výnimkou marca. Neterminované vklady v priebehu 1. štvrtroka vykazovali pokles, v ostatných štvrtrokoch boli medzimesačné prírastky neterminovaných vkladov kladné. Výraznejší vývoj po 1. štvrtroku nastal najmä v podnikovej sfére, kde prírastok oproti východisku predstavoval 2,8 mld. Sk (4,8 %). Vysoký prírastok neterminovaných vkladov v decembri súvisel s pripisovaním úrokov a zahŕňal aj časť úrokov z terminovaných vkladov pripísaných na bežné účty. Neterminované vklady obyvateľstva vzrástli len nepatrne.

Vývoj peňažnej zásoby

(mld. Sk)

	S t a v					Štvrtročné zmeny				Ročná zmena	Index
	1.1.	31.3.	30.6.	30.9.	31.12.	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	31.12.94. 1.1.94	31.12. / 1.1.94
Peňažná zásoba [M2]	253,2	241,3	253,0	266,1	300,3	-11,9	11,7	13,1	34,2	47,1	118,6
Peniaze [M1]	116,3	100,3	105,9	115,2	128,9	-16,0	5,6	9,3	13,7	12,6	110,8
Obeživo ^{1/}	25,1	27,6	29,8	32,3	34,1	2,5	2,2	2,5	1,8	9,0	135,9
Neterminované vklady ^{2/}	91,2	72,7	76,1	82,9	94,8	-18,5	3,4	6,8	11,9	3,6	103,9
obyvatelstvo	31,3	30,1	30,0	30,0	31,5	-1,2	-0,1	0,0	1,5	0,2	100,6
podniky	58,9	41,2	45,3	51,7	61,7	-17,7	4,1	6,4	10,0	2,8	104,8
poistovne	1,0	1,4	0,8	1,2	1,6	0,4	-0,6	0,4	0,4	0,6	160,0
Kvázipeniaze [QM]	136,9	141,0	147,1	150,9	171,4	4,1	6,1	3,8	20,5	34,5	125,2
Terminované vklady ^{2/}	108,4	109,6	113,0	115,3	133,0	1,2	3,4	2,3	17,7	24,6	122,7
obyvatelstvo	82,2	82	83,2	84,7	98,0	-0,2	1,2	1,5	13,3	15,8	119,2
podniky	11,8	12,6	14,8	16,0	20,2	0,8	2,2	1,2	4,2	8,4	171,2
poistovne	14,4	15,0	15,0	14,6	14,8	0,6	0,0	-0,4	0,2	0,4	102,8
Vklady v cudzej mene ^{3/}	28,5	31,4	34,1	35,6	38,4	2,9	2,7	1,5	2,8	9,9	134,7
obyvatelstvo	24,1	27,0	29,2	30,6	32,3	2,9	2,2	1,4	1,7	8,2	134,0
podniky	4,4	4,4	4,9	5,0	6,1	0,0	0,5	0,1	1,1	1,7	138,6

1/ Po odpočítaní hotovosti v pokladniciach bánk

2/ Bez mimorozpočtových prostriedkov vládneho sektora a FNM

3/ Len vklady rezidentov prepočítané bežným kurzom

Kvázipeniaze sa v porovnaní s agregátom M1 vyvíjali dynamickejšie. Oproti východisku roka vzrástli o 34,5 mld. Sk (25,2 %). Na ich vývoj kladne pôsobili obidve zložky. Terminované a úsporné vklady dosahovali v priebehu celého roka, s výnimkou marca, kladné medzimesačné prírastky a oproti východisku roka vzrástli o 24,6 mld. Sk (22,7 %). Tieto boli výrazné najmä u obyvateľstva, keď ich celkový prírastok vrátane úrokov dosiahol ku koncu roka 15,8 mld. Sk (19,2 %). Pozitívny vývoj terminovaných vkladov bol aj v podnikovej sfére a od začiatku roka dosiahol prírastok 8,4 mld. Sk (71,2 %). V prvých mesiacoch roka poklesli neterminované vklady podnikov, pričom ich terminované vklady rástli. Tento vývoj svedčí o racionálnom prvku v prístupe k riadeniu likvidity podnikovej sféry, presune dočasne voľných zdrojov do terminovaných vkladov s vyšším úročením. Prírastok terminovaných a úsporných vkladov obyvateľstva, ako aj podnikovej sféry, sa týkal predovšetkým krátkodobých vkladov. V podnikovej sfére išlo najmä o vklady do jedného a do troch mesiacov, ako aj vklady v intervale nad 9 mesiacov do jedného roka vrátane.

Vklady v cudzej mene si v priebehu roka udržiavali pomerne vysokú rastovú dynamiku s priemerným medzimesačným prírastkom 0,8 mld. Sk. Ku koncu roka vzrástli oproti východisku o 9,9 mld. Sk (34,7 %). Na tomto vývoji sa v rozhodujúcej miere podieľal prírastok vkladov v cudzej mene v sektore obyvateľstva (8,2 mld. Sk). Vklady podnikového sektora v cudzej mene mali po stagnácii v 1. štvrtroku 1994 kolísavý vývoj a ich prírastok dosiahol 1,7 mld. Sk, vyjadrený relatívnymi číslami bol však pomerne vysoký a predstavoval 38,6 %.

Najvyššiu dynamiku vývoja z komponentov peňažnej zásoby vykázali terminované vklady podnikov, nasledovali neterminované vklady poisťovní, obeživo, vklady v cudzej mene podnikov i obyvateľstva. Neterminované vklady v Sk vzrástli len mierne, keď v priebehu celého roka boli pod východiskovou úrovňou a prekročili ju až v decembri 1994.

Podniková sféra (vrátane poisťovní) sa ku koncu decembra 1994 podieľala na agregáte M2 podielom 38,2 %, pretrvával teda rozhodujúci podiel obyvateľstva, ktorý dosiahol koncom roka 61,8 %.

Ukazovateľ miery úspor obyvateľstva, vypočítaný ako podiel odloženej kúpnej sily (zahŕňajúcej prírastok hotovostí a vkladov v slovenských korunách) k celkovým peňažným príjmom, vzrástol podľa predbežných údajov oproti minulému roku z 3,3 % na 7,2 %. Pripísanie úrokov, ktoré výrazne zmenilo trend vývoja peňažných príjmov koncom roka (z hľadiska ročného úročenia vkladov), sa prejavilo v zvýšení miery úspor v poslednom štvrtroku

Bez pripísaných úrokov sa v štvrtročných obdobiach nemenila úroveň tohto ukazovateľa a ročná miera úspor sa pohybovala na úrovni 4,0 %

Komplementárny pohľad na vývoj M2 dáva vývoj aktív (domácich i zahraničných) bankového sektora.

V priebehu 1. štvrtroka 1994 bol vývoj agregátu M2 charakterizovaný prudkým poklesom, ktorý dosiahol v marci najnižšiu úroveň 241,3 mld. Sk. Bolo to podmienené menovo-politickými opatreniami NBS (úverové limity, obmedzenie refinancovania), ktoré sledovali elimináciu vývoja úveru vláde v závere predchádzajúceho roka, podporené záporným trendom čistých zahraničných aktív v januári a februári, znižujúcim úroveň peňažnej zásoby. Na pokles peňažnej zásoby pôsobil aj nárast ostatných čistých položiek, súvisiaci s tvorbou rezerv, rezervných fondov a opravných položiek, ako aj zvýšením zisku, poklesom straty a nárastom ostatných pasívnych účtov. Pokles agregátu M2 bol spojený s výrazným nárastom úrokových mier na medzibankovom trhu, ktorý kulminoval v apríli.

Vývoj peňažnej zásoby mal v ďalších mesiacoch rastúci trend a v júli agregát M2 prekročil východiskovú úroveň. Najvýraznejšími faktormi pôsobiacimi na rast agregátu M2 boli čisté zahraničné aktíva a úvery v cudzej mene. Rast čistých zahraničných aktív predstavoval 50,2 mld. Sk a bol spôsobený predovšetkým kladným saldom clearingového zúčtovania s ČR, rastom devízových aktív komerčných bánk, súčasným pozitívnym saldom devízového fixingu a zahraničnými pôžičkami vláde. Proti rastu peňažnej zásoby pôsobil nárast ostatných čistých položiek, ktorý bol v decembri výrazne redukovaný pripísaním úrokov, a tým poklesom dočasných účtov pasív. Rovnaký vplyv malo aj decembrové zníženie čistého úveru Fondu národného majetku, spôsobené splatením časti jeho obligácií.

1.4. Vývoj vkladov a úverov

Celkový stav vkladov v slovenských korunách a cudzej mene od nebankových subjektov v bankovom systéme vrátane NBS predstavoval k ultimu decembra 283,5 mld. Sk, čo bolo v porovnaní s východiskovou úrovňou o 44,8 mld. Sk viac. V porovnaní s rokom 1993 bol prírastok v roku 1994 o 8,4 mld. Sk vyšší. Vývoj v roku 1994 charakterizoval pokles v 1. štvrtroku o 12,1 mld. Sk a prírastok v 4. štvrtroku o 37,1 mld. Sk.

Na úhrnných vkladoch sa korunové vklady podieľali 85,9 %, vklady v cudzej mene 14,1 %. Dynamika rastu korunových vkladov v roku 1994 v porovnaní s rokom 1993 bola vyššia o 5,9 bodov, zatiaľ čo vkladov v cudzej mene bola nižšia o 83 bodov.

Celkový rast úhrnných vkladov bol ovplyvnený okrem pripísania úrokov vo výške 17,8 mld. Sk aj rastom príjmov podnikateľskej sféry i obyvateľstva.

Na ročnom prírastku korunových vkladov sa podieľali slovenské banky so zahraničnou kapitálovou účasťou 15,0 mld. Sk, slovenské banky 13,6 mld. Sk a pobočky zahraničných bánk 5,9 mld. Sk.

Štruktúra vkladov podľa subjektov

(mld. Sk)

	1993			1994			Index 94/93
	1.1.	31.12.	Rozdiel	1.1.	31.12.	Rozdiel	
Vklady v Sk a cudzích menách ^{1/}	202,4	238,7	36,3	238,7	283,5	44,8	118,9
Vklady v Sk	188,6	208,9	20,3	208,9	243,5	34,5	116,6
právnické osoby	89,2	95,5	6,3	95,5	114,0	18,4	119,2
fyzické osoby	99,4	113,4	14,0	113,4	129,5	16,1	114,2
Vklady v cudzej mene	13,8	29,8	16,0	29,8	40,0	10,2	134,2
právnické osoby	2,8	5,0	2,2	5,0	7,0	2,0	140,0
fyzické osoby	11,0	24,8	13,8	24,8	33,0	8,2	133,1

1/ Rezidenti a nerezidenti

Na ročnom zvýšení úhrnných vkladov sa z väčšej časti podieľali vklady obyvateľstva, ktoré vzrástli o 24,3 mld. Sk (o 17,6 %), z toho korunové o 16,1 mld. Sk. Dynamika rastu vkladov obyvateľstva v cudzej mene bola vyššia v porovnaní s rastom korunových vkladov o 18,9 bodu. V porovnaní s rokom 1993 sa v roku 1994 znížil objem nakúpených valút na turistické účely uložených späť formou vkladu na devízové účty v obchodných bankách viac ako o tretinu, najmä v dôsledku nízkeho reálneho úročenia v porovnaní s korunovými vkladmi.

Celkový vývoj korunových vkladov v priebehu roka ovplyvňoval nerovnomerný vývoj vkladov podnikov a organizácií, keď sa medzimesačné zmeny pohybovali od poklesu 5,6 mld. Sk až po prírastok 11,3 mld. Sk. Zvýšili sa vklady súkromných podnikateľských subjektov (vrátane družstiev) o 11,0 mld. Sk, mimorozpočtové vklady ústredných a miestnych orgánov o 6,4 mld. Sk a organizácií nezaradených do sektorov a pod zahraničnou kontrolou o 3,7 mld. Sk. Korunové vklady podnikateľskej sféry verejného sektora sa znížili o 2,6 mld. Sk.

Časová štruktúra vkladov

(mld. Sk)

	1993			1994		
	1.1.	31.12.	Rozdiel	1.1.	31.12.	Rozdiel
Vklady v Sk a cudzích menách ^{1/}	202,4	238,7	36,3	238,7	283,5	44,8
neterminované	102,1	112,7	10,6	112,7	119,9	7,2
terminované	100,3	126,0	25,7	126,0	163,6	37,6
Vklady v Sk	188,6	208,9	20,3	208,9	243,5	34,6
neterminované	69,3	69,3	0	69,3	76,0	6,7
terminované	26,2	33,8	7,6	33,8	49,2	15,4
úsporné	93,1	105,8	12,7	105,8	117,7	11,9
záručné	0	0	0	0	0,6	0,7
Vklady v cudzích menách	13,8	29,8	16,0	29,8	40,0	10,2
neterminované	7,3	13,2	5,9	13,2	15,6	2,4
terminované	6,5	16,6	10,1	16,6	24,4	7,8

1/ Rezidenti a nerezidenti

Neterminované korunové vklady v priebehu roka ovplyvňoval najmä kolísavý vývoj vkladov podnikov a organizácií na bežných a kontokorentných účtoch, pričom ich celkový prírastok od začiatku roka vo výške 9,4 mld. Sk bol ovplyvnený medzimesačným prírastkom 10,5 mld. Sk v decembri. Podiel neterminovaných vkladov podnikov a organizácií na celkových neterminovaných vkladoch predstavoval asi 55 %.

Terminované korunové vklady vrátane terminovaných úsporných a záručných vkladov vykazovali v priebehu roka výraznú dynamiku a dosiahli ku koncu roka objem 139,1 mld. Sk, čo je v porovnaní s východiskom roka o 29,7 mld. Sk viac. Ich podiel na celkovom objeme korunových vkladov sa zvýšil z 52,4 % v januári na 57,2 % v decembri. Prírastok vkladov sa kumuloval v kategórii terminovaných krátkodobých vkladov s viazanosťou do 1 roka, a to v dôsledku ich rýchlejšej premeny na promptné peniaze a vyššieho úročenia (v priemere 14 %). Podiel terminovaných vkladov obyvateľstva na celkových terminovaných vkladoch predstavoval koncom roka 76 %.

Časová štruktúra korunových vkladov bola nepriaznivá z hľadiska zdrojového krytia úverov. Výrazne prevažovali krátkodobé vklady podielom 73,6 %, strednodobé predstavovali 22,9 % a iba 3,5 % tvorili dlhodobé vklady, čo znižovalo možnosti poskytovania strednodobých a dlhodobých úverov.

Prírastok vkladov v cudzej mene v porovnaní s korunovými vkladmi bol vyšší o 17,6 bodu (index 134,2 %), ktorý sa zo 75,5 % kumuloval do krátkodobých terminovaných vkladov v cudzej mene.

Celkový stav úverov v slovenských korunách a cudzej mene (rezidentov a nerezidentov) ku koncu roka dosiahol 272,9 mld. Sk, čo bolo o 4,0 mld. Sk viac v porovnaní s východiskovou úrovňou. Kým korunové úvery sa v priebehu roka znížili o 3,2 mld. Sk, úvery v cudzej mene vzrástli o 7,2 mld. Sk.

Štruktúra úverov

(mld. Sk)

	1993			1994			Index 94/93
	1.1.	31.12.	Rozdiel	1.1.	31.12.	Rozdiel	
Úvery v Sk a cudzích menách ^{1/}	239,7	268,9	29,2	268,9	272,9	4,0	101,5
Úvery v Sk	236,0	260,8	24,8	260,8	257,6	-3,2	98,8
právnické osoby	216,2	242,2	26,0	242,2	241,1	-1,1	99,5
fyzické osoby	19,8	18,6	-1,2	18,6	16,5	-2,1	88,7
Úvery v cudzej mene ^{2/}	3,7	8,1	4,4	8,1	15,3	7,2	188,9

1/ Rezidenti a nerezidenti

2/ Takmer celý objem bol poskytnutý právnickým osobám

Najvyšší pokles korunových úverov o 7,0 mld. Sk v priebehu roka bol zaznamenaný v 1. štvrtroku, následne sa vývoj v ďalších dvoch mesiacoch stabilizoval, avšak znova nastal pokles v júni a júli, celkovo o 3,1 mld. Sk. V ďalších mesiacoch roka došlo opäť k ich zvýšeniu. Celkový pokles korunových úverov o 3,2 mld. Sk od začiatku roka je odrazom ekonomickej situácie, ale najmä sprísnených kritérií obchodných bánk pri uzatváraní úverových zmlúv.

Zníženie korunových úverov od začiatku roka 1994 sa prejavilo najmä v úveroch verejnému sektoru o 7,9 mld. Sk a obyvateľstvu o 2,1 mld. Sk. O 5,3 mld. Sk sa zvýšili úvery súkromnopodnikateľskej sféry. V ostatných sektoroch od začiatku roka nedošlo k výrazným zmenám.

Z hľadiska odvetvovej klasifikácie došlo oproti východisku roka k najväčšiemu prírastku korunových úverov o 4,1 mld. Sk ku koncu decembra 1994 v obchode, odbyte, pohostinstve a ubytovaní; v poľnohospodárstve, poľovníctve a rybolove o 1,3 mld. Sk. Poklesli úvery spracovateľskému priemyslu o 1,7 mld. Sk, z toho najviac hutníctvu a strojárstvu o 2,8 mld. Sk. V úveroch ďalším odvetviam ekonomiky nastali ku koncu roka iba nepatrné zmeny v porovnaní s východiskom roka.

Celoročný trend časovej štruktúry korunových úverov sa vyvíjal v prospech krátkodobých úverov, ktoré v decembri zaznamenali rast oproti východisku roka o 2,4 % a predstavovali 95,9 mld. Sk. Podiel strednodobých úverov sa znížil o 2,3 % a dlhodobých úverov o 0,1 %.

Vývoj štruktúry korunových úverov podľa účelu bol ku koncu decembra poznamenaný výrazným znížením investičných úverov o 19,9 mld. Sk a úverov na obežné prostriedky o 4,4 mld. Sk. Kontokorentné a debetné zostatky sa znížili o 2,0 mld. Sk a úvery určené na pokrytie prechodného nedostatku zdrojov o 1,4 mld. Sk.

Spomalenie privatizačného procesu, splácanie skôr poskytnutých úverov a nepatrný objem novoposkytnutých úverov na podporu privatizácie sa v decembri 1994 prejavili v celkovom znížení korunových úverov oproti východisku roka o 3,4 mld. Sk.

Vo vývoji časovej štruktúry čerpaných korunových úverov nedošlo v priebehu roka k významným zmenám a aj ku koncu roka prevládali krátkodobé úvery (82,2 %) pred strednodobými (10,3 %) a dlhodobými (7,5 %).

Úvery v cudzej mene zaznamenali v priebehu roka rovnomerný nárast s výnimkou mesiacov máj, jún a september, keď došlo k ich stagnácii. Prírastok od začiatku roka predstavoval 7,2 mld. Sk a ich celkový objem k 31.12.1994 bol 15,3 mld. Sk. V časovej štruktúre krátkodobé úvery tvorili 52,0 %, dlhodobé 36,0 % a zvyšok úvery strednodobé.

Od začiatku roka vzrástli stratové pohľadávky (vrátane cudzej meny, bez vládneho sektora) o 30,1 mld. Sk. Ich najvýraznejší prírastok nastal v 1. štvrtroku (10,6 mld. Sk), ale aj v ostatných štvrtrokoch boli prírastky vysoké.

Vývoj stratových pohľadávok a možných zdrojov ich krytia (mld. Sk)

	Stratové pohľadávky	Úvery klientom celkom	Kapitál	Opravné položky	Rezervy spolu ^{2/}	MZK ^{1/} spolu	Podiel stratových pohľadávok na úveroch klientov celkom (%)
12/93	7,27	264,17	13,22	2,40	34,62	50,24	2,75
január	10,81	259,62	13,37	2,42	33,78	49,57	4,16
február	18,66	261,21	13,47	2,46	34,10	50,03	7,14
marec	17,87	259,26	14,10	2,78	37,68	54,56	6,89
apríl	19,52	260,48	14,04	3,46	36,67	54,18	7,49
máj	21,22	260,02	14,04	3,57	36,78	54,39	8,16
jún	24,14	257,99	14,05	3,67	37,38	55,11	9,36
júl	25,02	259,47	14,05	3,69	37,60	55,34	9,64
august	26,00	261,04	13,98	3,59	38,05	55,62	9,96
september	29,68	261,22	14,61	5,09	38,23	57,93	11,36
október	33,75	263,82	14,57	6,16	37,81	58,54	12,79
november	35,89	266,84	14,82	7,18	37,90	59,89	13,45
december	37,33	268,42	17,05	8,43	41,85	67,33	13,91

1/ MZK = možné zdroje krytia = rezervy + rezervné fondy + opravné položky + kapitál + zisk minulého roka + nerozdelený zisk predchádzajúcich rokov

2/ Rezervy spolu = rezervy + rezervné fondy + zisk minulého roka + nerozdelený zisk predchádzajúcich rokov

Poznámky:

- v tabuľke nie sú zahrnuté údaje za dve banky, ktoré začali činnosť v priebehu roka 1994 a nemajú žiadne klasifikované pohľadávky
- údaje sú čerpané z bilancii komerčných bánk
- vrátane cudzej meny, bez vládneho sektora

1.5. Vývoj úrokových mier

Vývoj priemerných úrokových mier z celkového objemu korunových vkladov bol v priebehu roka značne nerovnomerný. V 1. polroku narástli z 8,67 % na 9,55 % v júni a k 31 decembru klesli na 9,23 %.

Priemerné úrokové miery z korunových vkladov ovplyvňovali najmä úrokové sadzby z terminovaných vkladov, ktorých podiel sa od začiatku roka zvýšil z 52,4 % na 59,5 %, pričom úrokové miery sa pohybovali od 13,89 do 14,42 %. Oproti východisku roka poklesli na 13,89 %. V rámci terminovaných vkladov najväčšie zníženie zaznamenali dlhodobé vklady o 2,03 bodu (zo 16,51 % k 1.1.1994 na 14,48% k 31.12.1994). Priemerné úrokové miery z krátkodobých a strednodobých vkladov sa znížili nepatrne.

Úročenie ročných korunových vkladov dosiahlo priemernú nominálnu úrokovú mieru asi 15 %, čo vo vzťahu k priemernej ročnej miere inflácie 13,4 % predstavovalo pozitívne reálne úrokové zhodnotenie týchto vkladov (pred zdanením).

Vývoj priemerných úrokových mier z celkového objemu korunových úverov bol v rozmedzí od 14,30 % k 1. januáru 1994 do 14,77 % v júni a v decembri poklesol na 14,39 %.

V priebehu roka rástli priemerné úrokové miery z krátkodobých a strednodobých úverov od 16,11 % do 17,88 %. Úroveň úrokových mier z dlhodobých úverov sa pohybovala od východiskových 11,06 % do 11,30 % v decembri.

Vývoj priemerných úrokových mier

	zo stavu úverov			z čerpaných úverov		
	1.1.	30.6.	31.12.	1.1.	30.6.	31.12.
Priemerné úrokové miery do 3 % ^{1/} nad 3 % ^{2/}	-	-	-	-	1,04 20,97	1,00 19,55
Priemerné úrokové miery spolu	14,13	14,77	14,39		20,23	19,09
verejný sektor	14,96	15,70	15,18		21,33	19,82
súkromný sektor	14,20	15,03	14,83		19,07	19,20
obyvateľstvo	5,52	5,01	4,29		14,77	18,35
krátkodobé	16,29	17,27	16,51		21,03	19,37
strednodobé	16,62	17,77	17,63	-	20,14	19,18
dlhodobé	11,06	11,55	11,30		12,03 ^{3/}	16,11

1/ Dlhodobé úvery z minulých rokov tzv. sociálneho charakteru čerpané obyvateľstvom, KBV, na výstavbu jadrových elektrární a pod.

2/ Aktualizované úrokové sadzby v závislosti od zmeny diskontnej sadzby, resp. base rate + odchýlka

3/ Priemerná úroková miera bola ovplyvnená čerpaním úveru na KBV za 1 %-nú úrokovú sadzbu

Priemerné úrokové miery z čerpaných úverov (štatisticky sa sledujú od mája 1994) sa v priebehu sledovaného obdobia mierne znižovali, jednak pod vplyvom štruktúrnych zmien v alokácii nových úverov jednotlivým klientom a tiež v dôsledku vývoja na medzibankovom trhu. Priemerné úrokové miery z čerpaných úverov sa znížili z 19,41 % v máji až na 19,09 % v decembri. Z toho v sektore obyvateľstva poklesli o 0,84 bodu a v súkromnom sektore o 0,85 bodu. Priemerné úrokové sadzby z úverov čerpaných verejným sektorom sa zvýšili o 0,50 bodu (z 19,32 % v máji na 19,82 % v decembri 1994).

Úroková marža obchodných bánk vyjadrená ako rozdiel medzi priemernými nominálnymi úrokovými sadzbami zo stavu úverov celkom v Sk a vkladov celkom v Sk bola koncom roka 5,16 bodu. Od začiatku roka sa znížila o 0,61 bodu.

1.6. Rozpočtové hospodárenie a vnútorná zadlženosť vlády

Pri rámcovaní rozpočtového priestoru boli ako makroekonomické východiská stanovené:

- nulový ekonomický rast (HDP v stálych cenách na úrovni roka 1993),
- 12 %-ná miera inflácie,
- miera nezamestnanosti maximálne 17 %.

Vývoj rozpočtového hospodárenia v roku 1994 ovplyvňovali dopady clearingového zúčtovania s Českou republikou, kde SR prešla z dlžníckej pozície do pozície veriteľskej. Celkový dopad 14,0 mld. Sk sa skladá z dvoch častí:

- splátka pasívneho salda k 1.1.1994 v objeme 5,8 mld. Sk,
- aktívne saldo k 31.12.1994 vo výške 8,2 mld. Sk.

Významnou zmenou oproti roku 1993 bolo odčlenenie Národnej poisťovne od štátneho rozpočtu, čo znamenalo pokles príjmovej i výdavkovej časti rozpočtu takmer o jednu tretinu.

V priebehu roka sa striedali obdobia relatívnej stabilizácie rozpočtového deficitu s obdobiami jeho prehlbovania. K najväčšiemu prepadu došlo v júni (z 2,3 mld. Sk na 10,5 mld. Sk) a decembri (zo 16,7 mld. Sk na 22,8 mld. Sk).

Vývoj príjmov a výdavkov ŠR SR

(mil. Sk)

	Príjmy kumulatívne	Mesačný prírastok	Výdavky kumulatívne	Mesačný prírastok	Rozdiel
január	7,127	7,127	11,822	11,822	-4,695
február	16,695	9,568	23,436	11,614	-6,741
marec	32,527	15,832	38,482	15,046	-5,955
apríl	48,367	15,840	52,226	13,744	-3,859
máj	58,813	10,446	61,104	8,878	-2,291
jún	67,771	8,958	78,283	17,179	-10,512
júl	81,335	13,564	91,956	13,673	-10,621
august	90,714	9,379	105,689	13,733	-14,975
september	101,171	10,457	118,363	12,674	-17,192
október	113,034	11,864	128,870	10,507	-15,835
november	124,047	11,012	140,731	11,861	-16,684
december	139,148	15,101	162,002	21,271	-22,854

Celkové rozpočtové príjmy za rok boli prekročené o 4,5 mld. Sk, hlavne z daní z príjmov (o 3,9 mld. Sk). Naopak daň z pridanej hodnoty vykázala neplnenie o 3,6 mld. Sk. Výnosy spotrebných daní boli inkasované približne v predpokladanej výške. Na príjmovú časť pozitívne vplývala dovozná prirážka (2,2 mld. Sk) a dobeh daní z minulej daňovej sústavy (2,1 mld. Sk). Na druhej strane boli prekročené aj celkové výdavky (vrátane clearingového zúčtovania) o 12,7 mld. Sk. Po vylúčení celého dopadu clearingového zúčtovania bola vykázaná úspora 1,3 mld. Sk, hlavne v oblasti investičných dotácií podnikateľskej sféry a neinvestičných výdavkov rozpočtových organizácií.

Celkový schodok štátneho rozpočtu Slovenskej republiky bez aktívneho salda clearingového zúčtovania s Českou republikou za rok dosiahol 14,6 mld. Sk.

Priebežné rozpočtové deficity sa v 1. polroku pohybovali v rozpätí od 0,3 mld. Sk do 14,2 mld. Sk, kým v druhom polroku nastal výrazný nárast, ktorý kulminoval v decembri, kedy výška schodku dosahovala úroveň 16,5 až 24,1 mld. Sk.

Z pohľadu celého roka možno konštatovať, že v 2. polroku sa darilo vo väčšej miere zabezpečiť vykrývame schodkov ŠR emisiou a následným predajom štátnych pokladničných poukážok (ŠPP). Tzv. technický päťdňový debet, v rámci

ktorého bola MF SR poskytnutá lehota na odstránenie nepriaznivého vývoja v krytí deficitu ŠR, bol prekročený 7-krát.

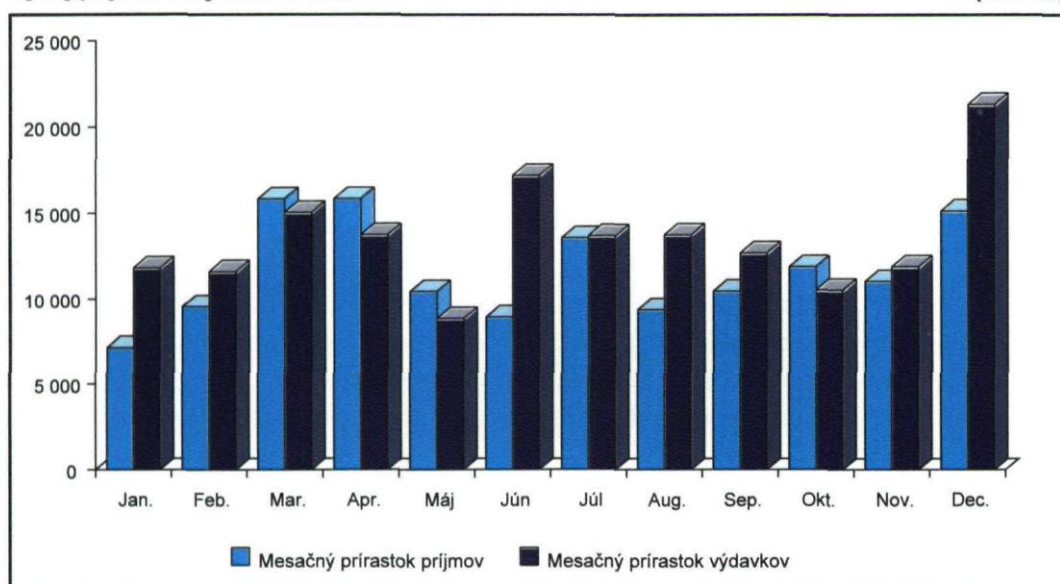
Vývoj pokladničného plnenia štátneho rozpočtu SR

(mil. Sk)

	Bežné hospodárenie ŠR SR		Štátne pokladničné poukážky		Celková pozícia ŠR včítane ŠPP	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994
január	-1,688	-4,695	574	4,738	-1,114	43
február	-1,515	-6,742	6,878	5,999	5,363	-743
marec	-11,031	-5,955	8,695	3,067	-2,337	-2,888
apríl	-11,025	-3,859	7,588	3,435	-3,438	-424
máj	-11,844	-2,291	8,829	7,278	-3,015	4,987
jún	-14,823	-10,512	8,900	8,241	-5,923	-2,271
júl	-14,099	-10,621	9,024	14,557	-5,075	3,936
august	-14,380	-14,975	8,917	17,660	-5,463	2,685
september	-15,899	-17,192	8,537	18,615	-7,362	1,423
október	-16,802	-15,835	9,489	18,000	-7,313	2,165
november	-16,074	-16,684	8,224	17,884	-7,850	1,200
december	-23,011	-22,854	7,891	22,892	-15,120	38

Vývoj príjmov a výdavkov ŠR SR

(mil. Sk)

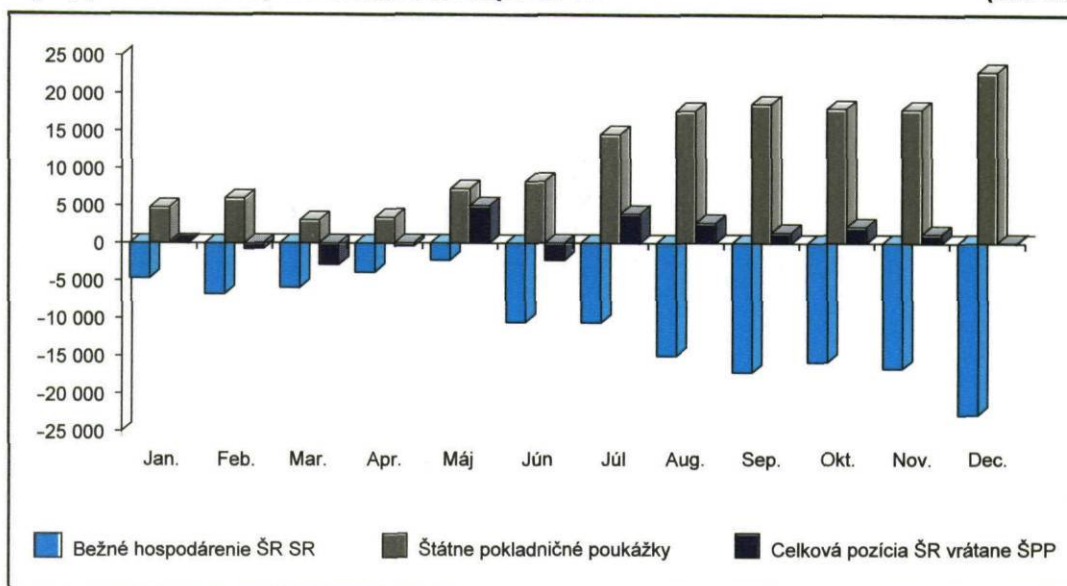

Štátne finančné aktíva vo forme depozit uložených v NBS k 31.12.1994 (7,5 mld. Sk) sa oproti stavu k 1.1.1994 (5,2 mld. Sk) zvýšili o 2,3 mld. Sk, hlavne v dôsledku čerpania pôžičky Economic Recovery Loan od Svetovej banky, určenej na podporu platobnej bilancie, ktorá v korunovej protihodnote predstavovala sumu 2,4 mld. Sk. Štátne finančné pasíva (tzv ostatné priame záväzky štátu voči NBS prevzaté od federácie) nezaznamenali k ultimu roka 1994 žiadnu zmenu (21,7 mld. Sk).

Stav finančných prostriedkov na účtoch štátnych fondov k ultimu roka bol 1,5 mld. Sk, čo v porovnaní so stavom k 1.1.1994 predstavovalo nárast o 0,7 mld. Sk, ktorý bol ovplyvnený zriadením nových štátnych fondov v priebehu roka. Po zohľadnení úverov poskytnutých bankovými subjektami predstavovali finančné prostriedky štátnych fondov k 31.12.1994 objem 0,6 mld. Sk. Najvyšší zostatok prostriedkov na účte v objeme 0,8 mld. Sk vykazoval Štátny podporný fond pôdohospodárstva a potravinárstva, z čoho asi 0,5 mld. Sk bol podiel na výnose z privatizácie štátnych podnikov v pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva SR.

Vývoj pokladničného plnenia štátneho rozpočtu SR

(mil. Sk)

Čistá pozícia verejného sektora voči bankovej sústave dosiahla k 31. decembru 1994 hodnotu 72,1 mld. Sk, čo predstavovalo nárast oproti východisku roka o 18,8 mld. Sk. Pozícia zadlženosti odrážala nárast deficitu štátneho rozpočtu v priebehu roka, ktorý bol ku koncu roka v plnej miere vykrytý štátnymi pokladničnými poukážkami. Na štruktúre zadlženosti sa ďalej výraznou mierou podieľali dlhy z minulých rokov (24,7 mld. Sk), štátne finančné pasíva (21,7 mld. Sk) a štátne dlhopisy (15,1 mld. Sk). Na druhej strane pozíciu vlády pozitívne ovplyvňovali štátne finančné aktíva, vklady miestnych úradov, štátne fondy, Národná poisťovňa a ostatné štátne vklady v úhrnnej výške 16,5 mld. Sk. V priebehu roka boli emitované štátne dlhopisy na krytie schodku štátneho rozpočtu za rok 1993 (8,0 mld. Sk), čím došlo k zníženiu priameho úveru poskytovaného Národnou bankou Slovenska a dlh sa preniesol na komerčné banky. K ultimu roka z celkovej výšky zadlženosti úverovala NBS 37,9 mld. Sk a komerčné banky 34,2 mld. Sk.

1.7. Platobná bilancia SR

Vývoj vonkajších vzťahov Slovenskej republiky v roku 1994 na bežnom účte platobnej bilancie charakterizovali zvýšená zahranično-obchodná aktivita, prejavujúca sa v rýchlejšom raste vývozu pred dovozom, a rast príjmov z aktívneho cestovného ruchu. V oblasti kapitálového účtu pretrvával počnúc júlom prílev dlhodobých zahraničných zdrojov do ekonomiky, ktorý do značnej miery kompenzoval splátky zahraničných úverov, nárast krátkodobých aktív obchodných bánk a saldo na clearing. V konečnom dôsledku to viedlo k vyrovnanosti medzi príjmovými a výdavkovými položkami kapitálového účtu.

Aktívne saldo bežného účtu platobnej bilancie SR v celkovej výške 22,8 mld. Sk ovplyvnili hmotné ekonomické transakcie, transakcie služieb a jednostranné súkromné transfery.

Aktívum obchodnej bilancie vo výške 3,4 mld. Sk bolo podľa údajov ŠÚ SR dosiahnuté zvýšením exportu oproti minulému roku o 28,5 %. Tento mimoriadny výsledok, neporovnateľný s predchádzajúcimi rokmi, vyplynul zo zvýšeného exportu do krajín Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO)

v súvislosti s pokračujúcim oživením európskych ekonomík. Na výsledkoch zahraničného obchodu s ČR (rast exportu o 12,5 % pri poklese importu o 10,5 %) sa podieľali zavedené ochrannárske opatrenia (dovozná prirážka, obchodné certifikáty) a menové a finančné opatrenia SR.

Aktívum bilancie služieb, ktorého výška dosiahla 21 mld. Sk, bolo v roku 1994 konštantné stabilným faktorom, ktorý ovplyvňoval nárast prebytku bežného účtu. Príjmy zo zahraničného cestovného ruchu sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšili o takmer 50 % a dosiahli výšku 18,2 mld. Sk, t.j. 568 mil. USD, pričom ich podiel na exporte tovarov a služieb predstavoval 6,3 %. Netranzitní zahraniční návštevníci v priemere utratili 26 USD na osobu a deň. Najpočetnejšie boli zastúpení turisti z Nemecka, Poľska, Maďarska a ČR. Záujem slovenských občanov o čerpanie limitu devízových prostriedkov na turistiku bol nižší ako v roku 1993. Devízové prostriedky za uvedené obdobie čerpalo asi 14 % obyvateľstva. Ich priemerný predaj 200 USD bol pod úrovňou limitu na rok 1994. Celkovo na individuálnu aj organizovanú turistiku a služobné cesty občania vynaložili 9 mld. Sk.

Saldo bilancie výnosov skončilo pasívom 3,8 mld. Sk v dôsledku platenia úrokov z prijatých devízových úverov. Príjmovú časť negatívne ovplyvnili aj znížené príjmy pracovníkov pracujúcich v zahraničí, ktoré oproti roku 1993 klesli takmer o polovicu.

Kapitálový a finančný účet skončil miernym prebytkom 3,4 mld. Sk.

Prílev kapitálu zo zahraničia mal v priebehu roka 1994 rastúci trend a ku koncu roka dosiahol 56,4 mld. Sk.

Medzi príjmové položky kapitálového a finančného účtu možno na prvom mieste zaradiť čisté zahraničné investície (14,1 mld. Sk), ktoré sa alokovali hlavne do portfóliových investícií. Rozhodujúcou položkou portfóliových investícií bola emisia bondov NBS na japonskom kapitálovom trhu Samurai uskutočnená v júli 1994 vo výške 254,5 mil. USD, t.j. 8,0 mld. Sk. V novembri došlo aj k prvej splátke istiny bondov emitovaných Štátnou bankou česko-slovenskou v roku 1991 vo výške 63 mil. USD, t.j. 2,0 mld. Sk.

Zahraničné čisté priame investície predstavovali sumu 5,4 mld. Sk, čo zodpovedalo zhruba výške z roka 1993 a ich nárast bol sústredený hlavne do posledného štvrtroka. Stále pretrvávalo nevýhodné regionálne rozmiestnenie uvedených zdrojov, keď väčšina investičných tokov smerovala do regiónu Bratislava.

Oficiálne pôžičky predstavovali hodnotu 8,0 mld. Sk. Prostriedky čerpané od MMF (4,4 mld. Sk) a Svetovej banky (2,5 mld. Sk) boli určené na podporu platobnej bilancie. Okrem uvedených položiek súčasťou oficiálnych pôžičiek sú aj prostriedky od EXIM Bank of Japan, Európskej investičnej banky a Slovensko-amerického podnikateľského fondu v súhrne 1,1 mld. Sk, ktoré sú síce záväzkom NBS, ale sú určené na financovanie projektov podnikovej sféry.

Bankový a podnikový sektor národného hospodárstva sa podieľal na čerpaní dlhodobých úverov zo zahraničia vo výške 17,7 mld. Sk, z čoho podniková sféra predstavovala 67 %. Tieto úvery prichádzali predovšetkým z Rakúska a Francúzska a ich použitie sa sústredilo na nákup investícií a technológií. Súčasťou uvedených úverov boli aj úvery na projektové financovanie vo výške 3,5 mld. Sk, ktoré boli poskytnuté medzinárodnými inštitúciami, prípadne firmami na financovanie konkrétnych podnikových projektov.

Platobná bilancia Slovenskej republiky za január až december 1994

	Konvertibilné meny		Nekonvertibilné meny		Česká republika		Konsolidovaná bilancia	
	v mil. Sk	v mil. USD	v mil. Sk	v mil. USD	v mil. Sk	v mil. USD	v mil. Sk	v mil. USD
Obchodná bilancia	-14 139	-441	140	4	17 369	542	3 370	105
Vývoz, (f.o.b.)	135 269	4 222	241	8	80 012	2 497	215 522	6 727
Dovoz, (f.o.b.)	149 408	4 663	101	3	62 643	1 955	212 152	6 622
Bilancia služieb	12 245	382	-8	0	8 814	275	21 051	657
<i>Prijmy</i>	46 789	1 460	77	2	25 418	793	72 284	2 256
Doprava	13216	412	0	0	4 031	126	17 247	538
Cestovný ruch	13 779	430	40	1	4 383	137	18 202	568
Ostatné služby	19 794	618	37	1	17 004	531	36 835	1150
Výdavky	34 544	1 078	85	3	16 604	518	51 233	1 599
Doprava	3 933	123	0	0	1 227	38	5 160	161
Cestovný ruch	7 365	230	49	2	1 671	52	9 085	284
Ostatné služby	23 246	726	36	1	13 706	428	36 988	1 154
Bilancia výnosov	-3 412	-106	1	0	-415	-13	-3 826	-119
Úroky	-4 670	-146	1	0	-327	-10	-4 996	-156
Inkasá	2 355	74	1	0	201	6	2 557	80
Platby	7 025	219	0	0	528	16	7 553	236
Investície	-38	-1	0	0	-165	-5	-203	-6
Inkasá	780	24	0	0	77	2	857	27
Platby	818	26	0	0	242	8	1 060	33
Kompenzáciapracovníkov	1 296	40	0	0	77	2	1 373	43
Inkasá	1 468	46	0	0	93	3	1 561	49
Platby	172	5	0	0	16	0	188	6
Bežné transfery	2 155	67	4	0	58	2	2 217	69
Oficiálne	201	6	0	0	0	0	201	6
Súkromné	1 954	61	4	0	58	2	2 016	63
Bežný účet	-3 151	-98	137	4	25 826	806	22 812	712
Kapitálové prevody	0	0	0	0	2 788	87	2 788	87
Čistý stredno a dlhodobý finančný účet	30 416	965	78	2	-285	-9	30 209	959
Priame investície	5 731	179	0	0	-301	-9	5 430	169
Portfóliové investície	8 429	263	0	0	275	9	8 704	272
Úvery prijaté zo zahraničia	10 545	345	2	0	-300	-9	10 247	336
Čerpanie	25 379	825	2	0	334	10	25 715	835
Splátky	-14 834	-480	0	0	-634	-20	-15 468	-499
Úvery poskytnuté do zahraničia	5 711	178	76	2	41	1	5 828	182
Čerpanie	-616	-19	-1	0	-55	-2	-672	-21
Splátky	6 327	197	77	2	96	3	6 500	203
Čistý krátkodobý fin. účet	-12 886	-461	10	0	-3 477	-109	-16 353	-569
Saldo clearing (.-prebytok)					-21 649	-623	-21 649	-623
Platba za prekr. hrán. úveru					8 408	275	8 408	275
Kapitálový a finančný účet	17 530	505	88	3	-14 215	-378	3 404	129
Chyby a omyly	20 039	608	-225	-7	-3 203	-153	16 611	449
Celková bilancia	34 419	1015	0	0	8 408	275	42 827	1 290
Zmena rezerv (-.vzrast)	-34 419	-1015	0	0	-8 408	-275	-42 827	-1 290
Zlato	105	0					105	0
Držba SDR	-2 561	-82					-2 561	-82
Devízové aktíva	-28 614	-933			-8 408	-275	-37 023	-1 208
Zmeny z titulu kurz.zmien	-3 348						-3 348	

Poznámka: použitý kurz USD = 32,091 Sk

Splácanie vládnych pohľadávok Ruskou federáciou prispelo k nárastu príjmovej časti kapitálového účtu sumou 5,1 mld. Sk.

Vo vzťahu k ČR sa prejavilo splácanie dlhu MF SR voči ČSOB Praha, ktoré nebolo realizované cez clearing. Uvedená suma vo výške 2,8 mld. Sk bola poskytnutá ČSOB Bratislava na vytvorenie jej vlastných fondov a našla svoj odraz v príjmoch položky "kapitálové transfery".

Rýchlejší rast inkás oproti platbám za tovar a služby vo vzťahu k ČR vyústil v priebehu roka 1994 do prekročenia limitu hraničného úveru clearingového účtu českou stranou a povinnosti uhradiť previsy v konvertibilnej mene. Po prevedení úhrad slovenskou stranou Českej republiky vo výške 43,5 mil. USD a 51,5 mil. USD v januári a februári, za obdobie júl až december naopak inkasovala slovenská strana devízy v sume 371 mil. USD.

Odlev kapitálu do zahraničia v roku 1994 dosiahol sumu 53 mld. Sk.

Rozhodujúcou položkou na strane výdavkov kapitálového účtu sa stalo clearingové saldo, predstavujúce nárast pohľadávok voči ČR vo výške 21,6 mld. Sk.

Ďalším činiteľom spôsobujúcim odlev kapitálu boli splátky prijatých úverov vo výške 18,8 mld. Sk. V uvedenej sume sú zahrnuté:

- splátky CDZ a MMF vo výške 5,7 mld. Sk,
- splátky dlhodobých úverov komerčných bánk a podnikov vo výške 9,7 mld. Sk, pričom splátky podnikov predstavujú 70 % uvedenej sumy,
- splátky krátkodobých úverov slovenských podnikov voči zahraničným veriteľom vo výške 3,4 mld. Sk.

Splátky za dlhodobé a strednodobé zdroje národného hospodárstva spolu s úrokmi za tieto zdroje predstavovali sumu 24 mld. Sk, t.j. 8,4 % hodnoty ročného exportu tovarov a služieb.

Nárast vkladov slovenských komerčných bánk v zahraničných peňažných ústavoch predstavujúci 11,3 mld. Sk dotvára množinu činiteľov vplývajúcich na odlev kapitálu do zahraničia.

Celková hodnota platobnej bilancie v roku 1994 dosiahla výšku 42,8 mld. Sk, t.j. 1,3 mld. USD.

1.8. Dlhová služba NBS a vlády SR

Oficiálny hrubý devízový dlh, t.j. hrubá zadlženosť vlády SR a NBS k 1.1.1994 predstavovala 1,982 mld. USD a po započítaní zadĺženia bankového sektora a zadlženosti podnikateľských subjektov bola 3,682 mld. USD.

Slovenská republika ku koncu decembra 1994 vykazovala celkovú hrubú devízovú zadlženosť 4,285 mld. USD. Oficiálne zadĺženie vlády SR a NBS bolo k 31.12.1994 na úrovni 2,275 mld. USD. Celková devízová (zahraničná) zadlženosť SR k 31.12.1994 v konvertibilných menách bola 4,144 mld. USD. Rozdiel 141 mil. USD tvorí odhadovaný dlh v nekonvertibilných menách zo zadĺženia voči bývalej NDR.

Najväčší nárast oficiálneho zadĺženia bol vykázaný najmä z dôvodu emitovania bondov NBS na japonskom kapitálovom trhu Samurai vo výške 25 mld. JPY, získania 2. tranže pôžičky Systemic Transformation Facility od MMF vo výške 64,35 mil. SDR, čerpania pôžičky typu Economic Recovery Loan schválenej pre SR vo výške 80 mil.

USD od Svetovej banky a 2 tranží pohotovostného úveru stand-by od MMF spolu vo výške 46,9 mil. USD.

Vývoj zahraničnej zadlženosti

Stav ku dňu	Oficiálny dlh vlády SR a NBS (mld.USD)	Celkové hrubé zadĺženie Slovenska (mld.USD)	Podiel celkového hrubého zahraničného dlhu na obyvateľa SR (USD)
31.12.1993	1,982	3,682*/	695
30.06.1994	2,020	3,614	682
31.12.1994	2,275	4,285	808

*/ východiskový stav, prípadné rozdiely v porovnaní s pôvodne publikovanou štatistikou vznikli z dôvodu dodatočnej verifikácie štatistických údajov predkladaných podnikovou sférou

Na absolútnom náraste celkovej hrubej devízovej zadlženosti SR sa podieľal nárast dovozných záväzkov podnikateľských subjektov, ako aj nárast devízových záväzkov komerčných bánk.

Výnimočný nárast devízových záväzkov komerčných bánk bol v októbri 1994. V porovnaní so septembrom predstavoval navýšenie hrubého zadĺženia SR o 81,7 mil. USD, z toho najväčšie navýšenie sa týkalo krátkodobého zadĺženia komerčných bánk.

	Dlhová služba celkom (USD)	Z toho istina (USD)	Z toho úrok (USD)
január	7 250 607,38	8 165 693,37	-915 085,99
február	-356 405,57	171 432,79	-527 838,36
marec	-13 992 769,65	-1 787 984,48	-12 204 785,17
apríl	-5 007 804,32	-579 983,30	-4 427 821,02
máj	-5 341 872,10	-1 188 496,95	-4 153 375,15
jún	-19 672 670,11	-15 346 647,95	-4 326 022,16
júl	-48 048 850,75	-38 660 004,44	-9 388 846,31
august	-1 148 016,57	-504 131,99	-643 884,58
september	-40 183 455,40	-7 316 388,19	-32 867 067,21
október	-13 941 763,92	-2 037 482,98	-11 904 280,94
november	-85 427 034,49	-74 888 163,28	-10 538 871,21
december	-8 686 309,16	-6 300 415,63	-2 385 893,53
Spolu v USD	-234 556 344,66	-140 272 573,03	-94 283 771,63
Spolu v SKK^{1/}	-7 514 950 726,56	-4 494 192 967,31	-3 020 757 759,25

^{1/}pri prepočte bol použitý priemerný ročný kurz: SKK 32,039/USD

V roku 1994 boli uhradené istiny finančných úverov bloku CDZ spolu vo výške 87,2 mil. USD. Výška záporných rektifikácií (precenenia) istín DEM tranží, ktoré boli uhradené v rámci bloku CDZ dosiahla 10,0 mil. USD. Výška úhrnu splátok istín MMF dosiahla 61,9 mil. SDR, čo v prepočte predstavuje 88,7 mil. USD. V novembri bola uhradená najväčšia splátka roka 63 mil. USD. Išlo o úhradu istiny z obligácií vydaných bývalou ŠBČS na eurodolárovom kapitálovom trhu v roku 1991.

Dôležitým prvkom ovplyvňujúcim dlhovú službu boli korigujúce položky, a to predovšetkým výnosy z prekročenia limitu medzného úveru v clearingovom platobnom styku SR s ČR spolu vo výške 349,8 mil. USD. Do tejto čiastky nie je zahrnuté prekročenie medzného úveru za december 1994, nakoľko jeho úhrada z českej strany vo výške 20,5 mil. USD bola realizovaná až v januári 1995.

Okrem výnosov prijatých z prekročenia limitu medzného úveru SR s ČR vo výške 349,8 mil. USD boli prijaté i výnosové položky z dôvodu predaja devízových aktív štátu a precenenia istín spolu vo výške 20,9 mil. USD.

Celková výška uhradených záväzkov v roku 1994 dosiahla 234,6 mil. USD (7,515 mld. Sk), z čoho istina tvorila 140,3 mil. USD (4,494 mld. Sk) a úrok 94,3 mil. USD (3,021 mld. Sk).

Do objemu uhradených záväzkov 234,6 mil. USD je zahrnutá aj čiastka 20,9 mil. USD z prijatých výnosov z predaja finančných aktív štátu a z prijatých rektifikácií istín bloku CDZ. Tieto devízové výnosy priebežne korigovali stav plnenia dlhovej služby a predstavovali 8,2 % objemu splatených záväzkov (bez započítania splátok MMF).

1.9. Devízovopovoľovacia činnosť NBS

Pri vykonávaní devízovopovoľovacej činnosti v roku 1994 vydala NBS v rámci kapitálového účtu platobnej bilancie 601 nových devízových povolení a 82 dodatkov.

Na majetkovú účasť v zahraničí vydala NBS 417 devízových povolení a dodatkov, pričom 9 devízových povolení nebolo využitých.

Na zakladaní spoločných podnikov v zahraničí, resp. navýšení základného imania už založených podnikov, sa podnikateľské subjekty zo Slovenska zúčastnili kapitálovými vkladmi v úhrnnom objeme 1 245,32 mil. Sk.

Štruktúra a územné smerovanie kapitálu vloženého do zahraničných podnikov (mil. Sk)

Štát	Počet vydaných (využitých) povolení	Objem vloženého kapitálu	z toho kapitál				
			finančný	hmotný	nákup akcií	kapitalizácia pohľadávok	ostatné
ČR	255	986,54	145,17	5,85	40,34	790,02	5,15
Ukrajina	28	145,69	5,12	140,58	0,00	0,00	0,00
Maďarsko	23	26,80	9,51	17,29	0,00	0,00	0,00
SRN	21	25,81	25,36	0,44	0,00	0,00	0,00
Rusko	25	18,60	2,25	15,53	0,00	0,18	0,62
Rakúsko	14	14,73	14,73	0,00	0,00	0,00	0,00
Poľsko	3	8,23	1,00	0,79	0,00	6,44	0,00
Litva	2	8,09	8,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Lichtenštajnsko	1	2,42	2,42	0,00	0,00	0,00	0,00
Švajčiarsko	1	2,32	2,32	0,00	0,00	0,00	0,00
Francúzsko	8	2,03	0,37	0,00	1,66	0,00	0,00
USA	3	1,34	0,06	1,28	0,00	0,00	0,00
Cyprus	12	0,81	0,81	0,00	0,00	0,00	0,00
Rumunsko	2	0,55	0,41	0,14	0,00	0,00	0,00
India	2	0,52	0,00	0,52	0,00	0,00	0,00
Chorvátsko	1	0,41	0,41	0,00	0,00	0,00	0,00
Slovinsko	1	0,20	0,00	0,20	0,00	0,00	0,00
Bulharsko	4	0,14	0,14	0,00	0,00	0,00	0,00
Švédsko	1	0,07	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00
V. Británia	1	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
Spolu	408	1 245,32	218,27	182,63	42,00	796,65	5,77

Poznámka: kurz k 31.12.1994

Návratnosť kapitálu vloženého do základného imania formou finančného vkladu nepresahuje 2 roky, formou hmotného vkladu 3 roky, pričom majetková účasť v rozhodujúcej miere smerovala do krajín, s ktorými má SR uzatvorené medzištátne dohody o podpore a vzájomnej ochrane investícií.

Predmetom podnikania slovenských subjektov v zahraničí bola v prevažnej miere obchodná činnosť (80 %), poradenská a sprostredkovateľská činnosť, stavebno-montážna činnosť, poskytovanie služieb v oblasti cestovného ruchu, leasingu, špedičná činnosť a marketing.

Z celkového počtu 109 rozhodnutí týkajúcich sa cenných papierov vydala NBS 97 devízových povolení na nákup zahraničných cenných papierov (18 právnickým osobám, 79 fyzickým osobám), pričom 5 vydaných povolení nebolo využitých. Desat'

povolení sa vydalo na prevod majetkovej účasti v zahraničí vo forme predaja akcií devízovými tuzemcami.

V rámci nákupu zahraničných cenných papierov sa v 92 prípadoch vydali rozhodnutia na nákup zahraničných cenných papierov - akcií - v rámci predkupného práva slovenských subjektov - akcionárov, v 3 prípadoch išlo o individuálny nákup a v 1 prípade o nákup zamestnaneckých akcií. Na základe vydaných a využitých devízových povolení bol zrealizovaný nákup zahraničných cenných papierov v celkovom objeme 42,0 mil. Sk a predaj v objeme 87,49 mil. Sk.

V priebehu roka NBS vydala 188 povolení na prijatie peňažných úverov zo zahraničia a 68 dodatkov k už vydaným devízovým povoleniam. Z toho v 18 prípadoch boli úvery povolené dodatočne po uzatvorení zmluvných vzťahov alebo čerpaní úverov a 17 povolení bolo nevyužitých. Celkový objem povolených úverov predstavuje 15 622 mil. Sk. Výnimka z ponukovej povinnosti ponechaním úverov na devízových účtoch bola povolená v 9 prípadoch na objem 1 162 mil. Sk, čo predstavuje 7,4 % z celkového objemu.

Výška úverov povolených v roku 1994, ich predpokladané čerpanie a splácanie

tab. a)

(mld. Sk)

Roky	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Čerpanie	0,002	0,038	11,19	3,93	0,46	-	-	-
Splácanie	-	-	2,03	2,94	2,76	1,57	1,41	1,53
Saldo	0,002	0,038	9,16	0,99	-2,30	-1,57	-1,41	-1,53

tab. b)

(mld.

Sk)

Roky	2000	2001	2002	2003	2004	2005	po r. 2005	SPOLU tab. a+b
Čerpanie	-	-	-	-	-	-	-	15,62
Splácanie	1,09	0,78	0,62	0,49	0,14	0,05	0,21	15,62
Saldo	-1,09	-0,78	-0,62	-0,49	-0,14	-0,05	-0,21	-

Poznámka: kurz 31.12.1994

Štruktúra veriteľov

	Počet povolení	%	Objem v mil. Sk	%
Bankové subjekty	46	26,90	9 644,8	61,74
Nebankové subjekty	125	73,10	5 977,2	38,26
Spolu	171	100,00	15 622,0	100,00

Štruktúra z hľadiska doby splatnosti

	Počet povolení	%	Objem v mil. Sk	%
Úvery krátkodobé	44	25,73	3 446,8	22,06
Úvery strednodobé	72	42,11	4 671,0	29,90
Úvery dlhodobé	55	32,16	7 504,2	48,04
Spolu	171	100,00	15 622,0	100,00

Garancia vlády SR bola na povolené úvery poskytnutá v 7 prípadoch v objeme 3 280 mil. Sk a banková garancia v 24 prípadoch v objeme 3 428,6 mil. Sk (z toho v 13 prípadoch poskytla garanciu VÚB, v 8 ČSOB a po jednom prípade IRB, Ľudová banka a Slovenská sporiteľňa).

Účel úverov

	Objem v mil. Sk	%
Investície, nákup nehnuteľností	10 054,2	64,36
Privatizácia	397,1	2,54
Nákup technológie zo zahraničia	1 576,7	10,09
Prevádzkové potreby	3 594,0	23,01
Spolu	15 622,0	100,00

Štruktúra úverov z hľadiska krajiny veriteľa

Krajina	Využitie povolenia		Objem úverov	
	počet	v%	v mil. Sk	v%
Rakúsko	62	36,26	2 401,5	15,37
SRN	24	14,04	548,2	3,51
Veľká Británia	18	10,53	9 261,5	59,29
Švajčiarsko	14	8,19	747,5	4,78
USA	8	4,68	1 021,7	6,54
ČR	8	4,68	195,8	1,25
Holandsko	7	4,10	234,7	1,50
Francúzsko	6	3,51	568,5	3,64
Taliansko	4	2,34	41,9	0,27
Luxembursko	3	1,76	3,2	0,02
Maďarsko	3	1,76	2,3	0,01
Izrael	2	1,17	62,2	0,40
Belgicko	2	1,17	37,5	0,24
Cyprus	2	1,17	12,5	0,08
Dánsko	1	0,58	343,7	2,20
Fínsko	1	0,58	78,2	0,50
Spojené arabské emiráty	1	0,58	31,3	0,20
Panama	1	0,58	14,0	0,09
Španielsko	1	0,58	8,0	0,05
Ukrajina	1	0,58	6,3	0,04
Nórsko	1	0,58	1,0	0,01
Kanada	1	0,58	0,5	0,01
SPOLU	171	100,00	15 622,0	100,00

Bežného účtu platobnej bilancie sa týkalo 249 vydaných devízových povolení a 99 dodatkov.

Na zriadenie devízových účtov v zahraničných bankách na úhradu nevyhnutných nákladov spojených s vykonávaním stavebných a montážnych prác v zahraničí NBS vydala 91 devízových povolení a 46 dodatkov. Povolenia mali umožniť slovenským podnikateľským subjektom realizovať stavebné a montážne práce v celkovom objeme 3 500 mil. Sk.

Na zriadenie valutovej pokladne za účelom krytia nákladov spojených so zahraničnými pracovnými cestami sa vydalo 71 devízových povolení a 14 dodatkov.

Devízových povolení vydaných na zriadenie devízových účtov v tuzemských bankách bolo celkom 32 a 39 dodatkov. Z toho na vykonávanie aktívnych reexportných operácií sa vydalo 18 devízových povolení. Ostatné povolenia sa týkali kompletačných reexportov, zaistovacích operácií, zloženia kaucie a akontačnej platby pre Bratislavskú medzinárodnú komoditnú burzu, grantu ES v rámci programu PHARE a vybavovania pracovníkov podnikateľských subjektov devízovými prostriedkami v súvislosti so zmluvne zabezpečenými a vykonávanými prácami v zahraničí.

Okrem toho NBS vydala devízové povolenia, ktoré sa týkali špedičných činností, vývozu obežných a pamätných mincí, bankoviek, vývozu tuzemských cenných papierov, nákupu devízových prostriedkov v hotovosti a oprávnenia na konverziu a prevod finančných prostriedkov (Sk) v slovenských peňažných ústavoch. Prevod finančných prostriedkov do Českej republiky bol povolený 9 právnickým osobám vo výške 71,36 mil. Sk a 3 fyzickým osobám vo výške 0,42 mil. Sk, v celkovej výške 71,78 mil. Sk.

Túto čiastku značne ovplyvnili prevody finančných prostriedkov z cudzo-zemského účtu Československých aerolínií, a. s. Praha, zahraničného zastúpenia pre SR, ktoré k 31.12.1994 dosiahli výšku 70 mil. Sk.

Do ďalších krajín vydala NBS k 31.12.1994 tri devízové povolenia pre organizačnú zložku zahraničnej právnickej osoby v celkovej sume 21 mil. Sk a jednej fyzickej osobe, celkom v sume 21,85 mil. Sk.

1.10. Veriteľsko-dlžnícka pozícia sektorov ekonomiky k NBS

Peňažné procesy ovplyvnili zvýšenie bilančnej sumy bilancie NBS k 31.12.1994 v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka o 42,3 mld. Sk.

V aktívach najvyšší nárast k ultimu hodnoteného obdobia zaznamenali zahraničné aktíva (o 113,6 %), pričom vklady v zahraničných bankách a cenné papiere v konvertibilnej mene vzrástli o 42,7 mld. Sk. Hlavnými faktormi, ktoré podstatne ovplyvnili ich nárast boli operácie na devízovom fixingu NBS, umiestnenie bondov NBS na zahraničnom kapitálovom trhu, poskytnutie úverov zo zahraničia a úhrady za prekročenie medzného úveru.

Pohľadávky voči obchodným bankám klesli o 4,5 mld. Sk. Toto zníženie rezultovalo najmä z poklesu objemu refinančných úverov. Aukčný refinančný úver od NBS obchodné banky nečerpali (k ultimu 1993 bol čerpaný vo výške 3,0 mld. Sk). Zmenkové obchody klesli o cca 1,4 mld. Sk.

Pohľadávky NBS voči ŠR veľmi mierne vzrástli (o 0,02 mld. Sk), čo bolo spôsobené zvýšením stavu štátnych pokladničných poukážok a dlhopisov v portfóliu NBS.

V pasívach značný nárast vykazovali zahraničné pasíva (23 %) v dôsledku nárastu záväzkov voči zahraničným bankám a cenných papierov v konvertibilnej mene spolu o 7,2 mld. Sk a záväzkov voči medzinárodným inštitúciám v konvertibilnej a nekonvertibilnej mene o 6,7 mld. Sk. Tieto vzrástli najmä v dôsledku čerpania zahraničných úverov (od MMF 2. tranža STF a 1. a 2. tranža stand-by II. od EXIM Bank of Japan a EIB) a umiestnenia obligácií NBS na zahraničnom kapitálovom trhu.

Záväzky NBS voči tuzemským bankám vzrástli oproti minulému roku o 5,2 mld. Sk, čo bolo spôsobené predovšetkým vyšším stavom povinných minimálnych rezerv obchodných bánk.

Voči ŠR vzrástli záväzky NBS o 3,3 mld. Sk v dôsledku vyššieho stavu na účtoch štátnych finančných aktív (o 2,3 mld. Sk) a štátnych fondov vedených v NBS (o 1,0 mld. Sk).

Uvedené zmeny v rozhodujúcich položkách aktív a pasív bilancie NBS ovplyvnili čistú pozíciu sektorov ekonomiky SR vo vzťahu k NBS v porovnaní s koncom roka 1993 nasledovne:

- a) čistá devízová pozícia sa zvýšením aktív, pri súčasnom zvýšení pasív, zlepšila o 35,5 mld. Sk a zmenila sa z dlžníckeho salda 15,7 mld. Sk na veriteľské saldo 19,8 mld. Sk,
- b) čistá dlžnícka pozícia obchodných bánk sa znížila o 9,7 mld. Sk (na pasívum 18,5 mld. Sk),
- c) čistý dlh vládneho sektora voči NBS sa znížil o 3,3 mld. Sk (na 37,8 mld. Sk) v dôsledku presunu financovania schodku ŠR na obchodné banky formou predaných ŠPP a štátnych dlhopisov.

2. MENOVÁ POLITIKA

Výkon menovej politiky NBS v roku 1994 bol založený na regulovaní peňažnej zásoby (resp. domácich úverov) prostredníctvom menovej bázy a uplatňovaní priamych a nepriamych nástrojov menovej politiky.

2.1. Regulovanie vývoja peňažnej zásoby

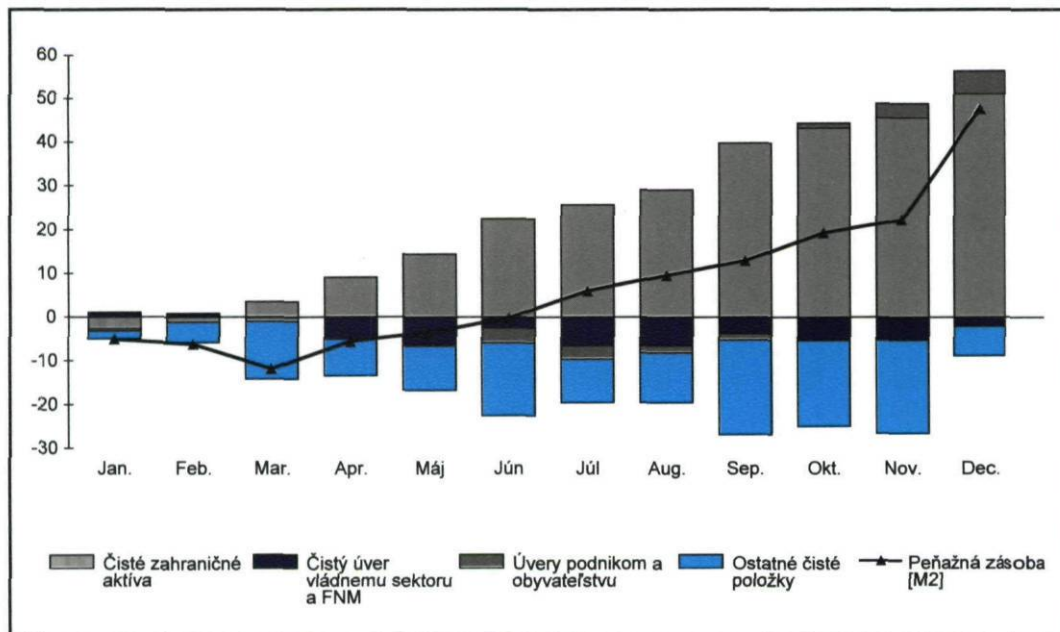
Aj v roku 1994 bola menová politika založená na regulovaní vývoja peňažnej zásoby M2 vzhľadom na rast nominálneho HDP. Rast čistých zahraničných aktív, spojený s potrebným rastom devízových rezerv a značným rozsahom zahraničných úverov podnikom, bol vyvážený miernym rastom domácich úverov podnikom a domácnostiam.

Vplyv jednotlivých komponentov na vývoj peňažnej zásoby M2 (%)

	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q
Peňažná zásoba [M2]	-4,7	-0,1	5,1	18,8
čisté zahraničné aktíva	1,4	8,8	15,7	20,3
čistý úver vládnemu sektoru a FNM	0,0	-1,0	-1,5	-0,8
úvery podnikom a obyvateľstvu	-0,8	-1,3	-0,6	2,1
ostatné čisté položky	-5,2	-6,6	-8,5	-2,7

Na základe sily vplyvu zdrojov M2 uvedených v tabuľke je zrejмый výrazný a jediný prorastový vplyv čistých zahraničných aktív na vývoj peňažného agregátu M2.

Vplyv jednotlivých komponentov na prírastok peňažnej zásoby M2 (mld. Sk)

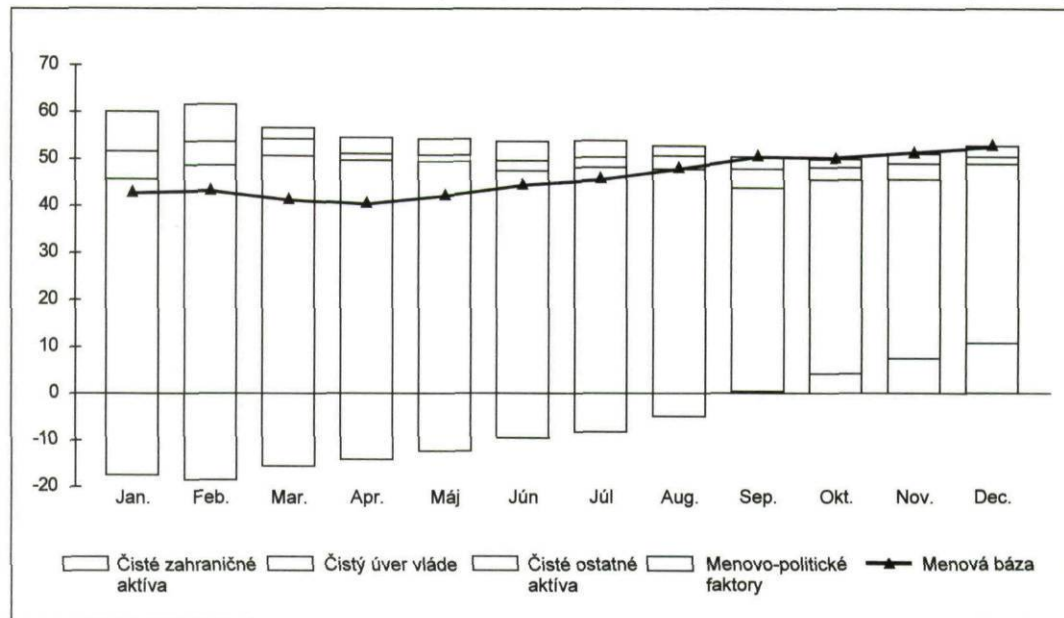
Vývoj M2 a jej komponentov ovplyvňuje NBS nepriamo riadením menovej bázy, ktorá predstavuje konsolidovanú bilanciu NBS. Efekt operácií, ktoré sa uskutočňujú v rámci riadenia menovej bázy sa prostredníctvom multiplikácie peňazí následne prejaví v makromenových veličinách (komponenty M2 a samotné M2).

Strana aktív - zdroje menovej bázy - je rozdelená na autonómne faktory a faktory menovej politiky.

Autonómne faktory obsahujú najmä čisté zahraničné aktíva NBS a účty štátneho rozpočtu, pričom tieto je NBS schopná ovplyvňovať len nepriamo prostredníctvom

výmenného kurzu Sk, resp. pohybom úrokových sadzieb. V roku 1994 ovplyvnili autonómne faktory menovú bázu prorastovo. Najvýznamnejšou položkou z hľadiska tohto vplyvu boli čisté zahraničné aktíva, ktoré boli determinované vývojom salda na devízovom fixingu a vývojom vzájomného zúčtovania s Českou republikou - platbami za prekročenie hraničného úveru.

Vplyv jednotlivých komponentov na výšku priemernej menovej bázy v roku 1994 (mid. Sk)

Ďalší komponent, čistý úver vláde (závisel tak od vývoja bežného hospodárenia štátneho rozpočtu, ako aj od zmeny pohľadávok voči ŠR za minulé roky), celkovo pôsobil na pokles menovej bázy. Táto situácia bola vyvolaná nielen prefinancovaním deficitu ŠR za rok 1994 emisiami štátnych pokladničných poukážok, ktoré odkupovali najmä obchodné banky, ale aj sekuritizáciou vládných záväzkov voči NBS v druhom polroku.

Faktory menovej politiky NBS, resp. menovo-politické faktory, v sebe zahŕňajú všetky operácie, ktorými NBS priamo ovplyvňuje likviditu bankového sektora, pričom použitie týchto operácií je závislé výlučne od rozhodnutí NBS (na rozdiel od autonómnych faktorov).

V tejto skupine faktorov sa nachádzajú jednotlivé krátkodobé tranze refinančných úverov, operácie so štátnymi cennými papiermi a devízové swapy s obchodnými bankami.

Ako reakciu na neprimeraný vzrast peňažnej zásoby v decembri 1993 schválila Banková rada NBS 18. februára 1994 konkretizáciu menového programu na 1. štvrťrok 1994 a dosiahnutie konkretizovaných hodnôt menových veličín pre 1. štvrťrok 1994 determinovalo rozhodnutia NBS v oblasti menovej politiky. V rámci toho došlo k zastaveniu poskytovania aukčného úveru a k poklesu eskontu a reeskontu zmeniek. Po vyhodnotení 1. štvrťroka uvoľnila NBS svoju menovú politiku a obnovila tak aukcie refinančného úveru, ako aj zmenkové obchody.

Situácia v národnom hospodárstve - prebytok devízových inkás nad platbami - vyvolala v ďalších mesiacoch rast devízových rezerv obchodných bánk a následne po konverzii na devízovom fixingu NBS rast likvidných korunových prostriedkov bankového sektora. Tento vývoj mal za následok zastavenie poskytovania aukčného refinančného úveru, lombardného úveru a uskutočňovania devízových swapov. Od júla 1994 využívala NBS z portfólia menových nástrojov len operácie so štátnymi pokladničnými poukážkami a zmenkové operácie.

Strana pasív menovej bázy - použitie menovej bázy - vymedzuje hlavné položky pasív z bilancie NBS voči podnikom a obyvateľstvu na jednej strane (emisie obeživa) a voči obchodným bankám na strane druhej (rezervy obchodných bánk v NBS).

Emisia obeživa výrazne ovplyvňovala krivku vývoja menovej bázy nielen cyklickým vývojom v rámci jednotlivých mesiacov, ale i rastúcim trendom v priebehu roka. Výšku emisie obeživa determinuje obyvateľstvo a podnikateľské subjekty alokáciou svojich aktív.

Naproti tomu výšku druhej položky menovej bázy - rezervy obchodných bánk - môže NBS vo veľkej miere ovplyvňovať svojimi rozhodnutiami vo vzťahu k bankovej sústave.

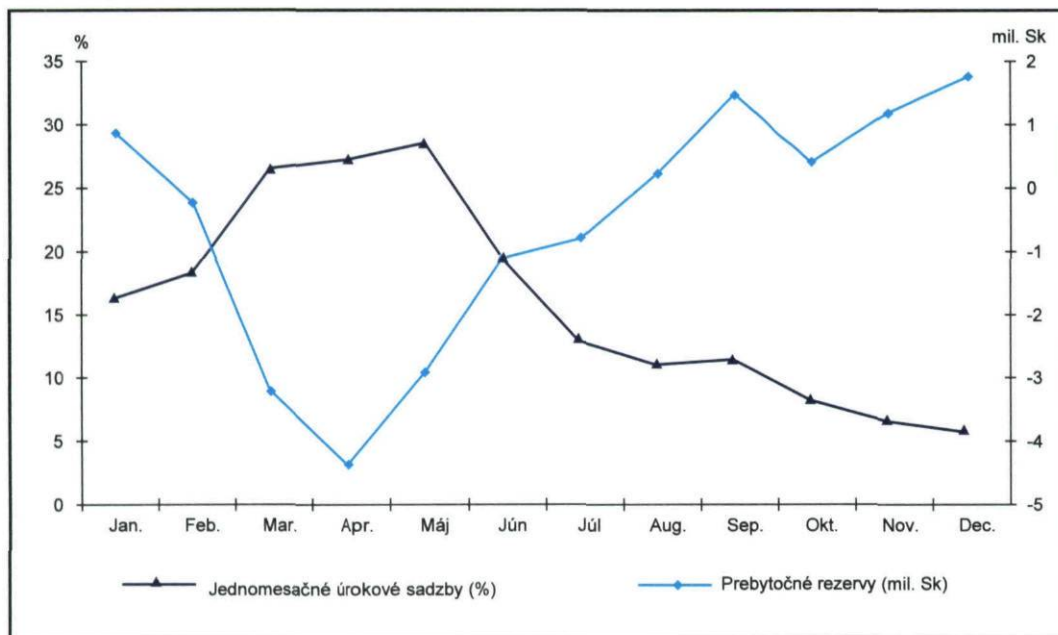
Rezervy obchodných bánk v NBS plnia najmä dve dôležité funkcie. Stanovením výšky povinných minimálnych rezerv (PMR) NBS môže ovplyvňovať peňažný multiplikátor menovej bázy vo vzťahu k peňažnej zásobe M2 a prostredníctvom týchto prostriedkov prebieha platobný a zúčtovací styk v rámci SR.

Pre účely monitorovania menových procesov rozčleňujeme rezervy obchodných bánk na stanovené rezervy (PMR, ktoré sú dané podielom z jednotlivých druhov primárnych depozit) a na tzv. prebytočné rezervy, ktoré sú indikátorom likvidity obchodných bánk.

V priebehu 1. polroka 1994 prebytočné rezervy, v súvislosti už so spomínaným opatrením NBS z februára 1994 na elimináciu možných inflačných tlakov, dosahovali záporné hodnoty. O vývoji likvidity bankového sektora možno usudzovať i z vývoja medzibankových úrokových sadzieb, ktoré vtedy dosahovali úroveň okolo 30 %.

V druhom polroku nastal zásadný obrat vo vývoji likvidity obchodných bánk. Prebytočné rezervy komerčných bánk mali kladné hodnoty a dopyt po finančných prostriedkoch zo strany štátneho rozpočtu pre potreby krytia bežného deficitu nepostačoval absorbovať nadmernú ponuku finančných prostriedkov obchodných bánk. Výsledkom bol nielen pokles medzibankových úrokových sadzieb, ale i úrokových sadzieb zo štátnych pokladničných poukážok.

Jednomesačné úrokové sadzby na trhu medzibankových depozit a prebytočné rezervy obchodných bánk v NBS v roku 1994

Národná banka Slovenska v priebehu 2. polroka nepoužila nástroje na elimináciu prebytočných rezerv bankovej sústavy. Po prvých signáloch hovoriacich o oživení ekonomiky bola menová politika zameraná na podporu ekonomického rastu, na umožnenie úverov podnikateľským subjektom. Prebytočné rezervy vytvárali možnú bázu na poskytnutie úverov a zároveň vytvárali tlak na pokles úrokových sadzieb úverov nebankovým subjektom. Druhý dôvod tolerovania prebytočnej likvidity v komerčných bankách bol rozvoj kapitálového trhu. Časť prebytočných rezerv bola umorená konverziou vládneho dlhu voči NBS (za rozpočtový deficit v roku 1993) prostredníctvom emisie cenných papierov. Okrem očistenia bilancie NBS sa dosiahol ďalší pozitívny efekt pre menovú politiku v roku 1995 - rozvoj kapitálového trhu, vytvorenie reálneho základu na obchodovanie so štátnymi dlhopismi.

2.2. Nástroje menovej politiky

1. Úroková politika

- diskontná sadzba = 12 %,
- lombardná sadzba = 1 % nad poslednú dosiahnutú úrokovú sadzbu aukčného refinančného úveru,
- sankčná sadzba pri núdzovom úvere = 3x diskontná sadzba = 36 %,
- sankčná sadzba pri časovom prekročení technického debetu hospodárenia štátneho rozpočtu = 2x diskontná sadzba = 24 %.

2. Povinné minimálne rezervy

- pomer z primárnych vkladov pre výpočet povinných minimálnych rezerv - 3 % z terminovaných depozit a 9 % z neterminovaných depozit,
- PMR celkom sa rátajú zo sumy individuálnych PMR pre každú komerčnú banku,
- na stanovenie PMR na mesiac N sa berie stav primárnych depozit počas, troch dekád: 2. dekáda mesiaca N-2, 3. dekáda mesiaca N-2, 1. dekáda mesiaca N-1.

3. Úverové limity

- priamy nástroj regulácie portfólia aktív obchodných bánk.

4. Systém refinancovania

- refinancovanie komerčných bánk sa uskutočňovalo nasledujúcimi spôsobmi:
 - a) aukčný refinančný úver (mesačný) za aukčnú úrokovú sadzbu,
 - b) redistribučný úver
 - klasický - úroková sadzba = 9,5 %
 - zvýhodnený - úroková sadzba = 7,5 %,
 - c) lombardný úver - úver spojený so zástavou cenných papierov za lombardnú úrokovú sadzbu,
 - d) reeskont zmeniek - sadzba reeskontu zhodná s diskontnou sadzbou; do tohto druhu refinancovania boli zahrnuté klasické obchodné zmenky, zmenky na podporu exportu a poľnohospodárstva a zmenky na privatizáciu.

5. Aukcie štátnych pokladničných poukážok

- operatívny nástroj financovania deficitu štátneho rozpočtu,
- nástroj riadenia likvidity obchodných bánk prostredníctvom:
 - a) sekundárnych nákupov a predajov,
 - b) REPO obchodov (dohoda o spätnom odkúpení).

6. Kurzová a devízová politika

- a) zmena menového koša slovenskej koruny

Menový kôš Sk od 10. júla 1993

mena	USD	DEM	ATS	CHF	FRF
váha	49,06 %	36,16%	8,07 %	3,79 %	2,92 %
kurz Sk	33,062	19,255	2,741	21,637	5,669

Obrat devízových inkás a platieb za platobné tituly skupiny 1 až 6 v roku 1994 dosiahol objem 367,2 mld. Sk. Priemerný mesačný obrat predstavoval 30,6 mld. Sk. V porovnaní s rokom 1993, keď ročný obrat dosiahol 161,6 mld. Sk a priemerný mesačný obrat bol 13,5 mld. Sk, to znamenalo nárast o 127 %.

Menová štruktúra obratu devízových inkás a platieb bola v priebehu roka relatívne stabilná. Na obrate sa rozhodujúcou mierou podieľali najvýznamnejšie svetové meny DEM (38 %) a USD (38 %). Podiel ostatných mien, vykazujúcich silnú koreláciu vo vzťahu k DEM (t.j. európske meny, najmä ATS), predstavoval 22 %. Spolu s DEM predstavovali asi 60 % obratu.

Analýza menovej štruktúry devízových inkás a platieb viedla k zmene menového koša slovenskej koruny s účinnosťou od 14. 7. 1994.

Menový kôš Sk od 14. júla 1994

mena	USD	DEM
váha	40%	60%
kurz Sk	31,209	20,227

b) riadenie devízovej pozície obchodných bánk

- prístup na devízový fixing NBS v prípade pomeru DA/DP (devízové aktíva/devízové pasíva) s koeficientom iným ako 1,05; tzn., že obchodná banka mohla kedykoľvek dorovnať svoju devízovú pozíciu na koeficient 1,05 predajom alebo nákupom devízových prostriedkov na medzibankovom devízovom trhu alebo na fixingu NBS. Realizáciou uvedeného opatrenia bol poverený Aukčný výbor NBS.

c) devízová politika voči obyvateľstvu

- v roku 1994 mohli občania Slovenskej republiky v peňažných ústavoch nakúpiť valuty v ekvivalente 9 000 Sk.

2.3. Uplatňovanie nástrojov menovej politiky

Počas roka 1994 sa výkon menovej politiky uskutočňoval priamymi menovými nástrojmi (úverovými limitmi, pričom sa menil rozsah bánk nimi riadený), ako aj nepriamymi menovými nástrojmi, pri ktorých sa menili používané formy v závislosti od aktuálnych potrieb.

Zámer využívať v r. 1994 priame menové nástroje - úverové limity - iba pre skupinu obchodných bánk s úverovými aktivitami nad 20,0 mld. Sk bol zmenený v dôsledku neprímeraného rastu rozpočtového deficitu a zhoršenia čistej pozície FNM vo vzťahu k bankovému sektoru k ultimu roka 1993. Z tohto dôvodu bolo prijaté prechodné celoplošné stanovenie úverových limitov pre peňažné ústavy v priebehu 1. štvrtroka s platnosťou do konca 1. polroka 1994.

V 3. štvrtroku NBS upustila od stanovenia úverových limitov pre obchodné banky s úverovými aktivitami do 1,0 mld. Sk a v 4. štvrtroku NBS uplatnila zámer úverovými limitmi regulovať iba peňažné ústavy s úverovými aktivitami nad 20,0 mld. Sk.

Úvery podnikom a domácnostiam (ÚPaD) v Sk nedosiahli počas roka východiskový stav. Ku koncu roka boli oproti východisku ÚPaD v Sk a voľne vymeniteľných menách (WM) spolu prekročené o 5,0 mld. Sk v dôsledku rastu ÚPaD vo WM. Stanovený úverový priestor 267,5 mld. Sk k 31.12.1994 bol naplnený na 99,7 %.

Vývoj úverov podnikom a domácnostiam

(mld.

Sk)

	úverové limity	ÚPaD v Sk	ÚPaD vo WM	ÚPaD spolu	% plnenia ÚL
východisko	265,0	253,6	8,1	261,7	98,8
január*)	265,6	251,0	9,0	260,0	97,9
február	256,3	251,9	9,7	261,6	102,1
marec	256,3	249,3	10,3	259,6	101,3
apríl	264,8	250,0	10,9	260,9	98,5
máj	264,8	249,8	10,6	260,4	98,3
jún	264,8	247,6	10,7	258,3	97,5
júl	269,2	247,1	12,7	259,8	96,5
august	269,2	247,7	12,4	260,1	96,6
september	269,2	247,7	12,5	260,2	96,7
október	276,2	249,9	12,9	262,8	95,1
november	276,2	251,6	13,4	265,0	95,9
december	267,5	252,5	14,4	266,7	99,8

*) na uvedené obdobie bol vyčlenený iba úverový priestor bez stanovenia úver. limitov

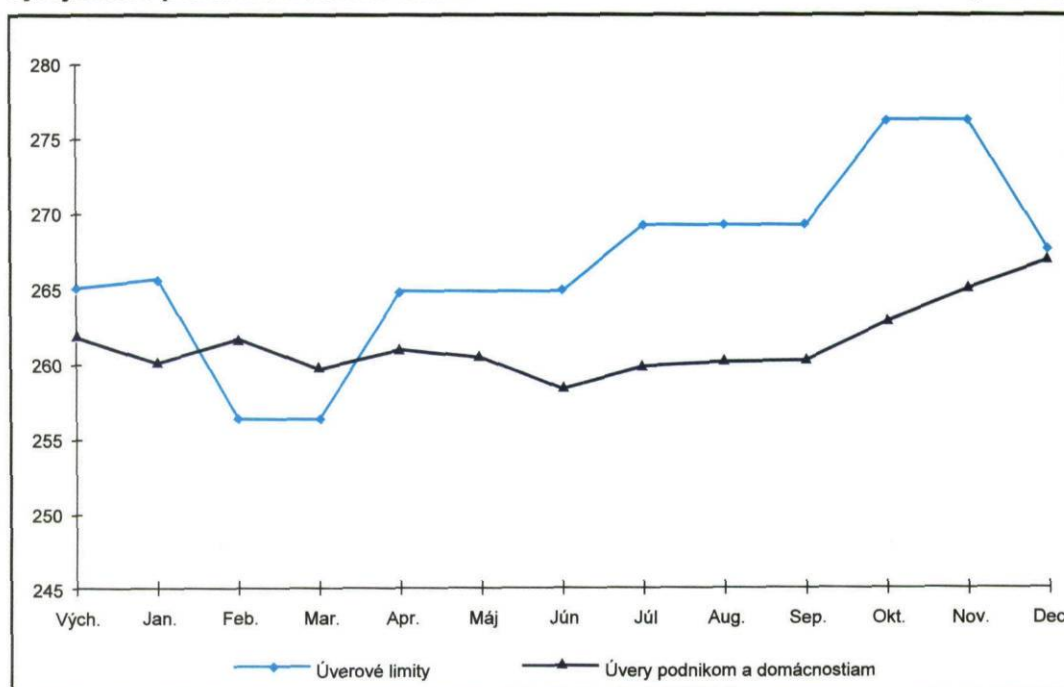
Vysvetlivky: ÚPaD - úvery podnikom a domácnostiam

ÚL - úverový limit

WM - voľne vymeniteľné meny

Vývoj úverov podnikom a domácnostiam

(mld. Sk)

Význam nepriamych menových nástrojov v roku 1994 vzrástol, pričom sa priebežne uskutočňovala ich aktualizácia. Oproti minulému roku sa uskutočnili tieto systémové zmeny:

- začiatkom roka bola prijatá zásada zmeny orientácie štruktúry jednotlivých tranží refinancovania v prospech trhovej formy refinancovania - aukčného refinančného úveru. Dovtedy bežne používaný lombardný úver sa presunul do pozície poslednej možnosti získania refinančných zdrojov pred núteným čerpaním núdzového úveru. Súčasne bola zavedená regulácia podpory zmenkových obchodov,

- fixné úročenie lombardného úveru sa zmenilo na pohyblivé, priamo závislé od úrokovej sadzby dosiahnutej pri aukčnom refinancnom úvere.

V 1. štvrtroku bolo nadväzne na vývoj peňažnej masy ako aj v závislosti od likvidity bankového sektora zavedené výrazné obmedzenie všetkých foriem refinancovania. Suma refinančných zdrojov NBS klesla z východiskového stavu 6,4 mld. Sk na 1,0 mld. Sk ku koncu marca 1994.

Vývoj menových agregátov umožnil v 2. štvrtroku uvoľniť refinancovanie obchodných bánk. V máji bola otvorená linka umožňujúca realizáciu zmenkových obchodov na podporu poľnohospodárstva v objeme 500 mil. Sk a 750 mil. Sk na podporu exportu. Prechodne bolo obnovené poskytovanie aukčného refinančného úveru (posledná aukcia sa konala 19.7.1994). Vzhľadom na priaznivú situáciu na peňažnom trhu a dostatok likvidných prostriedkov bankového sektora realizovala NBS v mesiacoch august až december refinancovanie iba prostredníctvom zmenkových obchodov s orientáciou na podporu poľnohospodárstva a exportu, pričom účelovo vyčlenený objem na eskont zmeniek na podporu exportu zostal vo výške 750 mil. Sk. Na prefinancovanie potrieb poľnohospodárstva boli otvorené dve linky, a to bežná v objeme 1,5 mld. Sk (zvýšenie o ďalšiu 1,0 mld. Sk sa uskutočnilo v auguste) a osobitný zmenkový produkt na prefinancovanie nákupu pšenice a sladovníckeho jačmeňa z úrody r. 1994 prostredníctvom Štátneho fondu trhovej regulácie v objeme 0,5 mld. Sk. Tieto účelovo vyčlenené objemy neboli využité s očakávaným efektom. Vyčlenený objem na podporu poľnohospodárstva bol využitý na 85 % (1,7 mld. Sk) a na podporu exportu na 43,7 % (0,3 mld. Sk). Zmenkové obchody na podporu privatizácie boli ukončené poslednou splatenou zmenkou v objeme 7,5 mil. Sk v októbri.

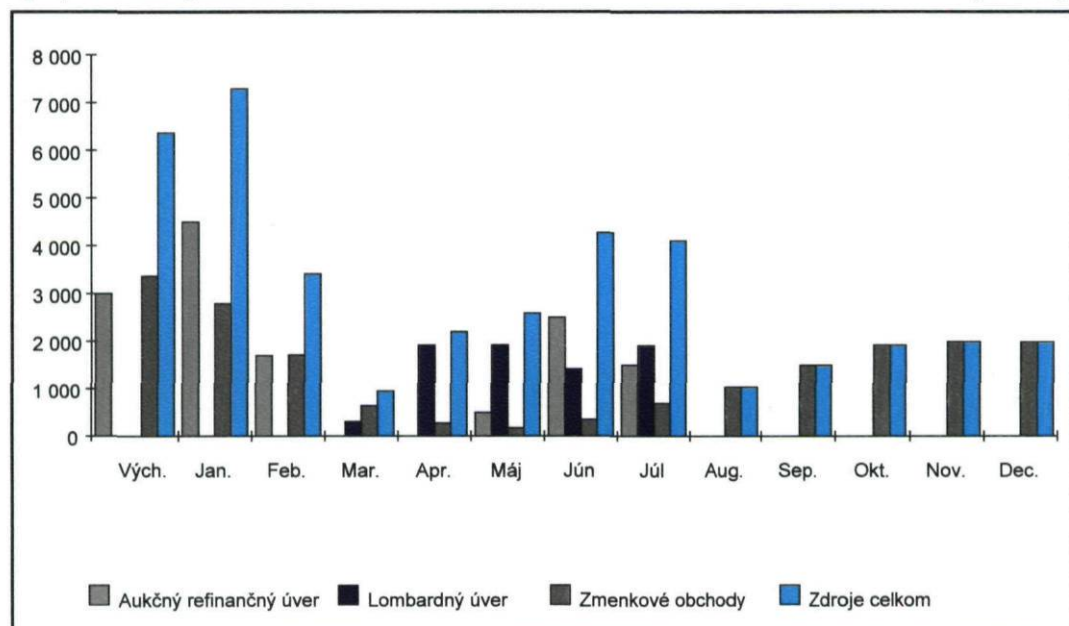
Vývoj refinančných úverov za rok 1994

(mil. Sk)

	Aukčný refinančný úver	Lombardný úver	Zmenkové obchody	Zdroje celkom
východisko	3 000,0	0,0	3 367,6	6 367,6
január	4 500,0	0,0	2 787,4	7 287,4
február	1 700,0	0,0	1 717,4	3 417,4
marec	0,0	307,5	645,5	953,0
apríl	0,0	1 920,0	277,7	2 197,7
máj	500,0	1 920,0	174,8	2 594,8
jún	2 500,0	1 420,0	350,3	4 270,3
júl	1 500,0	1 905,0	693,6	4 098,6
august	0,0	0,0	1 032,0	1 032,0
september	0,0	0,0	1 487,9	1 487,9
október	0,0	0,0	1 912,0	1 912,0
november	0,0	0,0	1 987,1	1 987,1
december	0,0	0,0	1 979,1	1 979,1

Vývoj refinančných úverov

(mil. Sk)

Peňažný trh zaznamenával nerovnomerný vývoj úrokových sadzieb refinančných úverov. Rozpätie úrokových sadzieb aukčného refinančného úveru bolo od 12,1 % do 25,0 %, od neho bolo priamo závislé úročenie lombardného úveru.

NBS poskytovala redistribučné zdroje aj v roku 1994 dvom obchodným bankám na trvalé sa obracajúce zásoby (16,7 mld. Sk) - bez plánovaných splátok v roku 1994 - na komplexnú bytovú výstavbu (východiskový stav 11,6 mld. Sk) a na Jadrovú elektrárň Mochovce (východiskový stav 5,3 mld. Sk). V priebehu roka boli uskutočnené dve neplánované splátky redistribučného úveru na komplexnú bytovú výstavbu (vo februári a decembri) spolu vo výške 0,5 mld. Sk. Z plánovanej splátky redistribučného úveru na JE Mochovce pripadajúcej na rok 1994 (1,1 mld. Sk) bola uskutočnená v decembri splátka zodpovedajúca 1/3 plánovaného objemu, t.j. 0,4 mld. Sk. Stav redistribučných úverov dosiahol k ultimu decembra 32,7 mld. Sk.

Pre vývoj úrovne povinných minimálnych rezerv (PMR) v bankovom sektore bol charakteristický veľký rozptyl skutočne dosiahnutej úrovne PMR voči stanoveným hodnotám v jednotlivých mesiacoch roka 1994, s následným dopadom na pohyb úrokových sadzieb na medzibankovom trhu depozit.

Plnenie PMR v roku 1994

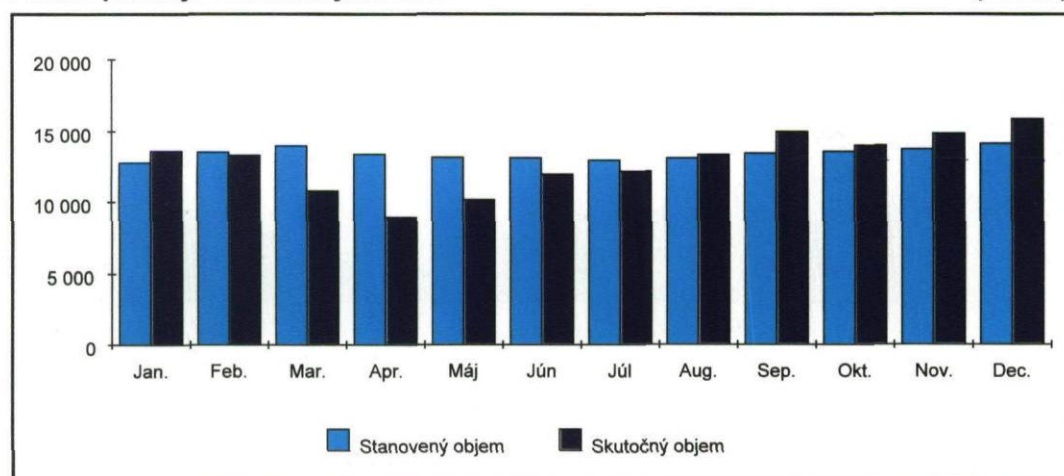
(mil. Sk)

	Stanovený objem	Skutočný objem	% plnenia
január	12 785,7	13 624,0	106,56%
február	13 546,6	13 294,4	98,14%
marec	13 988,6	10 774,7	77,02 %
apríl	13 315,6	8 922,1	67,00 %
máj	13 097,1	10 176,7	77,70 %
jún	13 072,6	11 958,8	91,48%
júl	12 937,3	12 139,2	93,83 %
august	13 072,0	13311,5	101,83%
september	13 418,4	14 903,1	111,06%
október	13 543,7	13 954,8	103,03%
november	13 707,8	14 810,3	108,04%
december	14 074,2	15 783,0	112,14%

Začiatkom roka 1994 bola NBS nútená uplatniť voči bankovému sektoru osobitný postup v snahe eliminovať z menového aspektu nadmernú likviditu. Aj v dôsledku uvedeného postupu, spočívajúceho predovšetkým v dočasnom pozastavení poskytovania refinančných zdrojov centrálnej banky, sa zhoršila likvidná pozícia niektorých bánk.

Plnenie povinných minimálnych rezerv

(mil. Sk)

Uvedená reštrikcia refinancovania sa prejavila hlavne v marci, apríli a máji v dodržiavaní stanovenej úrovne PMR. Problémy v likvidite bankového sektora pretrvávali až do konca júla 1994.

Od začiatku augusta sa začala situácia v bankovom sektore postupne konsolidovať. K zlepšeniu situácie v značnej miere prispel predaj devízových prostriedkov obchodných bánk Národnej banke Slovenska na devízovom fixingu. Od tohto mesiaca až do konca roka banky dosahovali stanovenú výšku PMR.

3. ZAHRANIČNÉ ÚVEROVÉ A KAPITÁLOVÉ VZŤAHY

V roku 1994 pokračovali aktivity vlády SR a NBS zamerané na získavanie zahraničných zdrojov predovšetkým formou tzv. bilančného financovania, t.j. priameho získavania finančných prostriedkov do devízových rezerv NBS. V menovom programe NBS na rok 1994 sa z tohto hľadiska za kľúčový bod stratégie stanovila spolupráca s MMF. Po úspešnom ukončení rokovaní s touto najdôležitejšou svetovou finančnou inštitúciou sa v priebehu roka 1994 získali devízové zdroje vo forme uvoľnenia druhej tranže pôžičky Systemic Transformation Facility (STF) a priznania novej pôžičky stand-by pre Slovenskú republiku.

Ďalším významným zdrojom devízových rezerv predpokladaným menovým programom NBS bola pôžička Economic Recovery Loan od Svetovej banky, kde spôsob uvoľnenia devízových prostriedkov sa približuje k spôsobu bilančného financovania.

NBS v roku 1994 ukončila tiež proces rokovaní s EXIM Bank of Japan a získala na podporu malého a stredného podnikania pôžičku Two Step Loan, ktorej prvá tranža bola zahrnutá do devízových rezerv NBS.

Na rezervy NBS malo vplyv aj členstvo NBS v Banke pre medzinárodné zúčtovanie (BIS), sídliacej v Bazileji a reštrukturalizácia ČSOB. V roku 1994 devízové rezervy bankového sektora ovplyvnili i prvé úvery čerpané v rámci pôžičky Apex Global Loan z Európskej investičnej banky (EIB).

Medzinárodný menový fond (MMF)

Na základe dohody s vládou Slovenskej republiky Rada výkonných riaditeľov MMF schválila dňa 22. júla 1994 vo Washingtone poskytnutie pôžičky stand-by vo výške 167,97 mil. USD (115,8 mil. SDR) a zároveň uvoľnenie 2. tranže pôžičky Systemic Transformation Facility (STF).

Prvá tranža pôžičky stand-by vo výške 22,37 mil. USD (15,42 mil. SDR) bola na základe žiadosti MF SR uvoľnená MMF na nostro účet NBS dňa 27.7.1994. Zároveň bola uvoľnená druhá a posledná tranža pôžičky STF, ktorá bola pripísaná na bežný účet Slovenskej republiky v MMF vo výške 93,34 mil. USD (64,35 mil. SDR). Uvoľnením 2. tranže pôžičky STF bola dočerpaná jej celková suma poskytnutá z MMF (186,68 mil. USD).

Druhá tranža pôžičky stand-by bola uvoľnená na požiadanie MF SR dňa 30.11.1994 vo výške 24,41 mil. USD (16,73 mil. SDR) a uložená na nostro účet NBS.

Od začiatku roka 1994 začala NBS v mene vlády Slovenskej republiky splácať istiny pôžičiek stand-by a CCFF, ktoré SR prevzala ako záväzky po rozdelení bývalej federácie. Za rok 1994 boli splatené istiny v celkovej výške 89,35 mil. USD (61,87 mil. SDR). Za rok 1994 zaplatila NBS Medzinárodnému menovému fondu aj sumu úrokov vo výške 31,72 mil. USD (21,89 mil. SDR) a poplatky vo výške 0,94 mil. USD (0,65 mil. SDR).

Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (IBRD)

Vo februári 1994 bola vo Washingtone podpísaná dohoda o pôžičke Economic Recovery Loan vo výške 80 mil. USD medzi vládou Slovenskej republiky a Medzinárodnou bankou pre obnovu a rozvoj. Pôžička bola poskytnutá na podporu transformujúcej sa ekonomiky a platobnej bilancie. Čerpaním pôžičky po technickej

stránke bola poverená Národná banka Slovenska. K 31.12.1994 bolo z celkovej sumy pôžičky 80 mil. USD vyčerpaných 79,47 mil. USD. Uvedené devízové prostriedky zvýšili devízové rezervy NBS a ich korunová protihodnota bola pripísaná na účet finančných aktív SR. V auguste 1994 Ministerstvo financií SR prostredníctvom Národnej banky Slovenska zaplatilo úroky Svetovej banke za pôžičku ERL vo výške 0,43 mil. USD.

V auguste 1994 uhradila NBS druhú splátku záväzku zvýšenia kapitálového vkladu Slovenskej republiky v Medzinárodnej finančnej korporácii (IFC) vo výške 0,39 mil. USD.

Koncom septembra 1994 uhradila NBS platbu vo výške 0,50 mil. USD za nákup 1393 účastín Všeobecného zvýšenia kapitálu IBRD schváleného roku 1988. Ide o záväzok Slovenskej republiky vyplývajúci zo sukcesie členstva v Medzinárodnej banke pre obnovu a rozvoj. V októbri 1994 na základe platobného príkazu Ministerstva financií SR Národná banka Slovenska pripísala na účet IBRD sumu 141,65 mil. Sk, ktorá tvorí korunovú časť Všeobecného zvýšenia kapitálu IBRD.

EXIM Bank of Japan

Medzi EXIM Bank of Japan a Národnou bankou Slovenska bola podpísaná zmluva o pôžičke Two Step Loan v objeme 4,290 mld. JPY s lehotou splatnosti 15 rokov, vrátane odkladu splácania istiny na dobu 4 rokov. Podpisom zmluvy a splnením podmienok uvoľnenia zdrojov vošla v marci 1994 prvá tranža pôžičky v objeme 2,145 mld. JPY, t.j. približne 21 mil. USD do devízových rezerv NBS. NBS takto získala za výhodných ekonomických podmienok dlhodobé devízové zdroje. Podnikateľská sféra, ktorej NBS prostredníctvom komerčných bánk uvoľňuje účelovo korunové krytie na vhodné projekty, získala prístup k novým a v porovnaní s trhovými podmienkami finančne výhodným zdrojom. Okrem toho poskytnuté úvery sa nezapočítavajú do úverových limitov bánk. Pôžička je určená na podporu rozvoja malých a stredných súkromných podnikov a joint ventures.

EXIM Bank of Japan pre pôžičku Two Step Loan postupne schválila ako sprostredkovateľské banky Všeobecnú úverovú banku, ČSOB - zahraničnú pobočku v SR, Slovenskú poľnohospodársku banku a Tatra banku. NBS uvoľnila do 31. decembra 1994 účelovo spolu 488,2 mil. Sk (čo v jenovom ekvivalente predstavuje čerpanie 36,1 % objemu pôžičky). V rámci čerpanej čiastky bolo pokrytých 55 projektov.

Európska investičná banka (EIB)

V roku 1994 pokračovala NBS v realizácii zmluvy o pôžičke Apex Global Loan, ktorá bola podpísaná s Európskou investičnou bankou v roku 1993 v objeme 28 mil. ECU na financovanie projektov v oblasti priemyslu, cestovného ruchu, zlepšenia ochrany životného prostredia a dosahovania racionálnejšieho využívania energií na Slovensku.

Ako prepožičiavacie banky Európska investičná banka postupne schválila Všeobecnú úverovú banku a Tatra banku. Do 31.12.1994 schválila Európska investičná banka na financovanie tri projekty v celkovom objeme 13,8 mil. ECU (z toho do konca roka 1994 boli prefinancované dva projekty úplne a jeden projekt čiastočne). Uvoľnená čiastka nevošla do devízových rezerv NBS, ale prostredníctvom prepožičiavacích bánk sa stala súčasťou devízových rezerv bankového sektora.

Banka pre medzinárodné účtovanie (BIS)

Majetková účasť NBS v BIS sa oproti predchádzajúcemu roku (po rozdelení pôvodného podielu bývalej ŠBČS v BIS) nezmenila a v roku 1994 NBS vlastnila 2 670 účasťín, každú v hodnote 2 500 zlatých frankov. Podiel NBS na emitovanom kapitáli banky nepresahuje 1 %, avšak členské postavenie NBS v tejto najstaršej medzinárodnej finančnej inštitúcii svojim významom prevyšuje výšku podielu. Predmetná majetková účasť poskytla NBS predovšetkým hlasovacie právo, právo reprezentácie na Výročnom valnom zhromaždení a tiež právo na výplatu ročných dividend. NBS na základe svojho majetkového podielu získala z činnosti BIS vo fiskálnom roku 1993/94, končiacom 31.3.1994, dividendy v sume 640,8 tis. CHF. Vyplatené dividendy sa stali súčasťou devízových rezerv NBS. Korunová protihodnota tohto výnosu predstavovala 15,1 mil. Sk a bola pripísaná na účet výnosov NBS.

Európska únia (EÚ)

V roku 1991 podpísala vláda ČSFR dohodu o poskytnutí vládneho úveru od Európskych spoločenstiev (zastúpených Komisiou ES) na podporu platobnej bilancie v celkovej sume 375 mil. ECU. Úver bol poskytnutý v dvoch tranžiach, a to vr. 1991 vo výške 185 mil. ECU so splatnosťou 7 rokov a v r. 1992 vo výške 190 mil. ECU so splatnosťou 5 rokov. Čerpanie a splácanie úveru zabezpečovala pre vládu ČSFR Štátna banka česko-slovenská.

Vzhľadom na prijaté ústavné zákony č. 542/1992 Zb. o zániku ČSFR k 1.1.1993 a č. 541/1992 Zb. o rozdelení federálneho majetku bolo stanovené, že pôžička prijatá ČSFR bola rozdelená medzi nástupnícke štáty SR a ČR v pomere 1:2. SR prevzala zodpovednosť za 1/3 záväzkov vyplývajúcich z tohto úveru, t.j. za 61,7 mil. ECU z prvej tranže a 63,3 mil. ECU z druhej tranže. Agentom dlžníka sa stala Národná banka Slovenska, ktorá zabezpečuje priebežné a včasné splácanie úrokov. Proces prevzatia záväzku bude ukončený v roku 1995.

Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBRD)

Po rozdelení ČSFR s účinnosťou od 1. januára 1993 získala Slovenská republika v rámci sukcesie členstvo v EBRD. Z členstva jej vyplynula i povinnosť splácania kapitálového vkladu. Podľa Dohody o založení EBRD je členský podiel splácaný v piatich splátkach a jeho celková čiastka pre Slovenskú republiku predstavuje 14,9 mil. USD. V období existencie ČSFR boli uhradené 2 splátky, z ktorých po rozdelení členského podielu v pomere 1:2 pripadla na Slovenskú republiku čiastka 5,9 mil. USD. V roku 1993 Slovenská republika uhradila tretiu splátku kapitálového vkladu vo výške 2,9 mil. USD. V máji a v júni 1994 uhradila NBS alikvotnú časť štvrtej splátky kapitálového vkladu vo výške 2,0 mil. USD. Zvyšná časť štvrtej splátky bude uhradená postupne v rokoch 1995 a 1996.

Švajčiarska národná banka

Národná banka Slovenska dňa 20. apríla 1994 podpísala so Švajčiarskou národnou bankou "Vykonávaciu zmluvu k sukcesii do vládneho úveru poskytnutého švajčiarskou vládou vláde bývalej ČSFR 18. 11. 1991 na podporu platobnej bilancie". Táto zmluva predstavuje ukončenie procesu oficiálneho potvrdenia prechodu jednej tretiny záväzkov švajčiarskeho vládneho úveru na Slovenskú republiku.

V máji 1994 uhradila NBS Švajčiarskej národnej banke splátku úrokov vo výške 261,4 tis. USD a v novembri 1994 splátku úrokov vo výške 361,9 tis. USD.

Majetková účasť NBS v ČSOB

ČSOB, a. s. je bankou akceptovanou v zahraničí, ktorá sa i v roku 1994 rozhodujúcou mierou podieľala na realizácii platieb zahraničného obchodu Slovenskej republiky. V záujme zabezpečenia kontinuity slovenského zahraničného platobného styku a zachovania vplyvu SR v ČSOB bolo rozhodnutím vlády SR pristúpené koncom roka 1993 k navýšeniu základného kapitálu v ČSOB o 1,055 mld. Kč. Týmto navýšením v súčasnosti majetková účasť NBS v ČSOB, a. s. je 1,232 mld. Kč (1,441 mld. Sk) a s 1978 účastinami vlastní NBS 24,13 %-ný podiel na základnom majetku ČSOB. Ďalších 847 účastín vlastní iní slovenskí účastinári, čím je celkový podiel SR na základnom majetku ČSOB 25,79 %.

Majetková účasť v MIB a MBHS

Slovenská republika je členom Medzinárodnej investičnej banky (MIB) a Medzinárodnej banky pre hospodársku spoluprácu (MBHS) so sídlom v Moskve.

Podiel Slovenskej republiky na základnom kapitáli MBHS je 6 %, splatený kapitál je vo výške 8,6 mil. ECU. Podiel SR na základnom kapitáli MIB je 4,83 %, splatený kapitál tvorí 10,4 mil. ECU.

4. FINANČNÝ TRH

4.1. Vývoj na peňažnom trhu

V roku 1994 vypísalo Ministerstvo financií za účelom prefinancovania schodku bežného hospodárenia štátneho rozpočtu 60 aukcií na štátne pokladničné poukážky (ŠPP). Aukcie sa uskutočňovali v týždňovej periodicite a podľa emisného kalendára. V porovnaní s minulým rokom emitent (MF SR) rozšíril ponuku ŠPP o poukážky s 84-dňovou a koncom roka aj s 287-dňovou dobou splatnosti. Z celkového počtu vypísaných emisií sa realizovalo 7 emisií s dobou splatnosti 287 dní, 6 emisií s 84-dňovou a 46 emisií s 28-dňovou (resp. 27-dňovou) dobou splatnosti.

Celkový predaný objem poukážok dosiahol v nominálnej hodnote čiastku 128 936 mil. Sk (2,2 mld. Sk na jednu emisiu). Obchodovateľný objem poukážok na trhu sa vyvíjal v závislosti od stavu rozpočtového deficitu od 3,2 mld. až po 26 mld. Sk koncom roka. Vo všetkých prípadoch sa primárny predaj uskutočnil aukčnou formou s otvoreným, resp. vopred neoznamovaným emisným objemom. Aukcia poukážok prebiehala tzv. americkou metódou. Vývoj dosiahnutej priemernej úrokovej sadzby vykazoval od počiatočných 15,05 %, dosiahnutých v prvej emisii, mierne stúpajúcu tendenciu ako dôsledok vývoja celkovej situácie na medzibankovom peňažnom trhu. V priebehu mája sadzby kulminovali a dosiahla sa najvyššia priemerná sadzba primárneho predaja ŠPP 17,71 %. V ďalšom priebehu roka vykazovali úrokové sadzby ŠPP pre emitenta priaznivú klesajúcu tendenciu. Pri poslednej emisii s 28-dňovou dobou splatnosti poklesla ich úroková sadzba, i napriek relatívne vysokému akceptovanému objemu ponúk (takmer 4,4 mld. Sk), na 3,52 %.

V dôsledku vysokých a nezdaňovaných úrokových výnosov sa okruh investorov do ŠPP neustále rozširoval. V porovnaní s koncoročným stavom 1993 sa počet zaregistrovaných účastníkov koncom roka 1994 takmer strojnásobil. Z celkového počtu 95 účastníkov bolo k 31.12.1994 evidovaných 23 komerčných bánk a 70 nepriamych účastníkov. Aktívna účasť nebankových subjektov na trhu ŠPP kulminovala v období vysokých úrokových sadzieb, keď ich podiel na držbe ŠPP prekročoval 35 % (asi 1,6 mld. Sk). Koncom mája sa ich podiel na vlastníctve ŠPP redukoval pod 10 % a koncom októbra pod 1 %.

Účasť NBS na primárnom trhu sa okrem prvého štvrtroka obmedzovala na nákup 10 % objemu poukážok z emitovaného objemu. Objemovo najväčšími investormi do ŠPP boli komerčné banky. Ich podiel na držbe ŠPP neklesol pod 50 % a posledný štvrtrok sústavne prekročoval 90 %.

Národná banka Slovenska pri postupoch na sekundárnom trhu v priebehu roka sledovala udržiavanie nevyhnutnej likvidity poukážok a ovplyvňovanie likvidity bankového sektora ako celku. Na zabezpečenie týchto cieľov NBS používala priame nákupy, resp. priame predaje pokladničných poukážok a tzv. REPO obchody (bežné REPO a obrátené REPO obchody).

Limit na sekundárne obchodovanie pôvodne určený na 1 mld. Sk bol v priebehu 1. štvrtroka zvýšený na 2 mld. Sk. Problémovým sa ukázal nízky objem disponibilných poukážok v portfóliu NBS, čo bolo ovplyvnené obmedzením jej aktivity na primárnom trhu. NBS v rámci určených limitov a obmedzení uskutočňovala na sekundárnom trhu operácie voľnotrhového charakteru. So zmenami na trhu sa menili preferencie používania nástrojového inštrumentária. V priebehu prvých piatich mesiacov, v období rastu úrokových sadzieb na trhu v dôsledku zvýšeného dopytu po likvidite, prevládali zo strany NBS priame nákupy, resp. obrátené REPO obchody. Od júna až do novembra prevládali priame predaje poukážok z portfólia NBS, podiel

reverzných REPO obchodov sa značne zredukoval. Posledné dva mesiace v roku, keď MF SR vydávalo len emisie s 287-dňovou dobou splatnosti, NBS opätovne zmenila svoje postupy na trhu. Keďže jej zákon neumožňoval účasť na primárnom predaji poukážok s dlhšou ako 3-mesačnou dobou splatnosti, NBS pozastavila formu priameho predaja poukážok zo svojho portfólia a intervenovala len formou obrátených REPO obchodov. V kombinácii s príležitostnými priamymi nákupmi sa NBS podarilo z týchto emisií vytvoriť koncom roka dispozičné portfólio vo výške asi 1,5 mld. Sk ako základnú bázu pre voľnotrhové operácie na nasledujúci rok. Pozitívne možno hodnotiť celkový vývoj sekundárneho trhu so štátnymi pokladničnými poukážkami, čo dokumentuje skutočnosť, že značná časť obchodov so ŠPP sa na rozdiel od roku 1993 realizovala medzi komerčnými bankami navzájom a bankový systém bol schopný riešiť štrukturálny nedostatok likvidity presunmi poukážok v jeho rámci.

Pozitívny prínos pre rozvoj trhu prinieslo aj rozšírenie ŠPP o emisie s dlhšou dobou splatnosti. Trh na túto aktivitu MF SR reagoval predĺžením kótovania depozit na medzibankovom trhu o horizont 3-mesačných peňazí.

Vývoj úrokových mier peňažného medzibankového trhu depozit súvisel s vývojom likvidity obchodných bánk a nedokonalou štruktúrou tohto trhu.

Na vývoj likvidity reagovali sadzby medzibankového trhu veľmi senzitívne. Ich vývoj bol charakterizovaný prudkým nárastom v prvých štyroch mesiacoch roka. V apríli ich výška kulminovala a v jednotlivých dňoch sa pohybovali jednodňové sadzby v pásme nad 30 %. Toto obdobie charakterizovali malé rozdiely medzi sadzbami na jednodňové obchody a obchody dlhšej splatnosti.

Výrazné zníženie úrokových sadzieb medzibankového trhu depozit nastalo v júni a v júli. V auguste a septembri pri mierne klesajúcich úrokových mierach rástol rozdiel medzi jednodňovými až trojmesačnými sadzbami. V posledných dvoch mesiacoch roka dochádzalo postupne k poklesu aj dlhodobejších úrokových sadzieb. Sadzby na jednodňové obchody boli v rovnakom období takmer nezmenené. Vývoj v jednotlivých dňoch mesiacov charakterizoval sezónny pohyb úrokových sadzieb medzibankového trhu depozit vzostupnou tendenciou na začiatku mesiaca a poklesom na konci mesiaca.

4.2. Vývoj na kapitálovom trhu

V priebehu roka boli na primárnom trhu dopredané emisie štátnych dlhopisov č. 006 a č. 007, ktoré boli emitované v roku 1993 v sume 1,124 mld. Sk a 1,0 mld. Sk. Na primárnom trhu s emisiou č. 006 sa zúčastnilo 10 obchodných bánk, ktoré nakúpili 95,1 % emitovanej sumy a 2 investičné spoločnosti. Na nákupe emisie č. 007 sa podieľalo 6 obchodných bánk, ktoré nakúpili až 99,5 % emitovanej sumy a 1 investičná spoločnosť.

Dňa 9.9.1994 bola na krytie schodku štátneho rozpočtu SR za rok 1993 vydaná emisia č. 008 v sume 4,460 mld. Sk s dobou splatnosti 2 roky. Upisovania emisie č. 008 sa zúčastnilo 11 subjektov, z toho 1 poisťovňa. Pozitívnym momentom tejto emisie bola skutočnosť, že prostredníctvom tuzemského obchodníka s cennými papiermi sa nákupu štátnych dlhopisov po prvýkrát v histórii obchodovania zúčastnil aj zahraničný investor.

Dňa 9.11.1994 bola emitovaná druhá emisia štátnych dlhopisov na krytie schodku štátneho rozpočtu za rok 1993. Aukcie sa zúčastnilo 11 obchodných bánk, ktoré odkúpili 99,4 % emitovanej sumy a 1 obchodník s cennými papiermi.

Emisie štátnych dlhopisov SR

Číslo emisie (tranže)	Dátum emisie (tranže)	Suma emisie v mil. Sk/Kčs	Nominálna hodnota v tis. Sk/Kčs	Ročný výnos v%	Periódka vyplácania výnosov	Doba splatnosti v rokoch	Forma primárneho predaja	Predaná suma v mil. Sk/Kčs	Sekundárny trh BCPB - obchody v tis.Sk
001/A	27.3.1992	2 000	10 000					2 000	
001/B	3.7.1992	1 200	10 000	8,0	ročne	5	priamy	1 200	n
001/C	28.9.1992	1 000	10 000					1 000	
002	1.10.1992	6 000	10 000	15,0	polročne	4	aukčný	100 500	n
004	14.12.1992	4 500	1 000	D+12,5	polročne	4	aukčný	1 950	7 963
005	1.3.1993	1 200	5	D+8,5	polročne	3	aukčný	76	5 375
006	3.6.1993	1 124	5	D+5,5	polročne	3	periodický	1 124	590 623
007	2.8.1993	1 000	5	D+4,0	polročne	1,5	periodický	1 000	0
008	9.9.1994	4 460	10	15,0	polročne	2	upisovaním	4 460	7 950
009	9.11.1994	3 520	10	10,9	štvrtročne	1,25	aukčný	3 520	n*
Spolu		26 004						16 930	611 911

Poznámky: D - diskontná sadzba NBS
n - emisie neboli kótované na BCPB
n* - obchodovanie začne 1.2.1995
Emisie 004 až 008 boli kótované na BCPB

V priebehu prvých šiestich mesiacov 1994 sa na Burze cenných papierov Bratislava (BCPB) obchodovalo len s tromi emisiami štátnych dlhopisov. Ich počet sa zvýšil v júli a v novembri, keď sa po kótovaní začalo obchodovať s emisiami č. 007, resp. č. 008.

Vývoj v obchodovaní s emisiami štátnych dlhopisov na sekundárnom trhu bol negatívne ovplyvnený v prvých piatich mesiacoch roka orientáciou investorov na trh s akciami, postupným dopredajom emisie č. 007 na primárnom trhu a nárastom úrokových sadziieb na medzibankovom trhu. Po útlme obchodovania na trhu s akciami sa investori v júni začali orientovať na obchodovanie s pevne úročenými cennými papiermi. Vrchol obchodovania so štátnymi dlhopismi bol dosiahnutý v júli, keď sa uskutočnili obchody s dlhopismi v sume 376,3 mil. Sk. Následný prudký pokles obchodov v septembri bol podmienený rozhodnutím MF SR vydať emisiu č. 008, nárastom likvidity obchodných bánk a s tým spojeným poklesom úrokových sadziieb na medzibankovom trhu. Táto situácia pokračovala do konca roka. V novembri pod vplyvom primárneho predaja emisie č. 009 došlo po prvýkrát v histórii BCPB k situácii, keď sa neuskutočnil žiaden obchod so štátnymi dlhopismi na tomto trhu.

Mesačné sumy obchodov so štátnymi dlhopismi na BCPB v r. 1994

(Sk)

Mesiac	Číslo emisie					Spolu
	004	005	006	007	008	
január	2 123 385	0	-	-	-	2 123 385
február	2 450 032	0	152 868	-	-	2 602 900
marec	186 028	0	1 468 564	-	-	1 654 592
apríl	429 267	0	820 400	-	-	1 249 667
máj	638 142	0	0	-	-	638 142
jún	330 783	5 375 454	1 212 948	-	-	6 919 185
júl	432 883	0	376 279 921	0	-	376 712 804
august	69 292	0	199 013 885	0	-	199 083 177
september	814 573	0	599 054	0	-	1 413 627
október	489 428	0	6 669 412	0	-	7 158 840
november	0	0	0	0	0	0
december	0	0	4 405 560	0	7 950 000	12 355 560
spolu	7 963 813	5 375 454	590 622 612	0	7 950 000	611 911 879

Štátne dlhopisy sa postupne stávajú jedným zo základných produktov sekundárneho trhu. V priebehu roka predstavovali obchody s týmito cennými papiermi 71,53 % z celkového objemu obchodov s dlhopismi a 75,10 % z celkového objemu obchodov s kótovanými dlhopismi.

Pozitívnym momentom bola skutočnosť, že sa zvýšil podiel vlastníkov štátnych dlhopisov z radov nebankových subjektov. Podiel vlastníkov na kótovaných emisiách k 31.12.1994 z radov občanov a fyzických osôb tvoril 0,38 %, právnických subjektov 20,54 % a zahraničných investorov 0,70 %.

Štruktúra vlastníkov štátnych dlhopisov k 31.12.1994

(tis. Sk)

emisia č.	obchodné banky	individuálni investori	právnické subjekty	zahraniční investori	NBS	spolu
001	4200000	0	0	0	0	4200000
002	600 000	0	0	0	0	600 000
004	824 695	6285	1 119020	0	0	1950000
005	70 460	3105	2435	0	0	76 000
006	1 008675	19 890	95 435	0	0	1 124000
007	931 660	45	56 815	0	11 480	1 000000
008	3795370	3630	461 000	200 000	0	4460000
009	3500000	0	20 000	0	0	3520000
spolu	14 930 860	32 955	1 754 705	200 000	11 480	16 930 000
v%	88,19	0,19	10,36	1,18	0,07	100

5. BANKOVÝ SEKTOR

5.1. Rozvoj bankového sektora

V bankovom sektore SR bolo ku koncu roka 1994 zriadených celkom 29 bánk, z ktorých 10 malo vydané povolenie pôsobiť ako pobočka zahraničnej banky. Súhlas na začatie činnosti nevydala NBS jednej obchodnej banke - Dopravnej banke, a. s. Banská Bystrica a jednej pobočke zahraničnej banky - AB Banka, a. s. Mladá Boleslav, pobočka Bratislava.

V priebehu roka bol zaevidovaný vznik piatich zastúpení zahraničných bánk - Societe Generale, Paríž; Európska banka pre obnovu a rozvoj, Londýn; Zakarpatská akciová obchodná banka "Lisbank", Ukrajina; Bank Austria, Viedeň; Magyar Külkereskedelmi Bank, RT, Budapešť.

Z hľadiska právnej formy boli obchodné banky pôsobiace na území SR registrované prevažne ako akciové spoločnosti (17 bánk) a dva štátne peňažné ústavy. Z hľadiska sídla sú obchodné banky lokalizované prevažne na území hl. mesta SR Bratislavy - celkom 16 bánk, v Žiline, Banskej Bystrici a Košiciach po jednej obchodnej banke. Z celkového počtu 18 činných obchodných bánk malo 14 bánk udelenú bankovú licenciu na výkon činností univerzálneho charakteru a 4 banky špecifického charakteru s obmedzeným rozsahom vykonávaných činností.

Vykonávanie činností v devízovej oblasti zabezpečovalo desať univerzálnych bánk s devízovým povolením na prijímanie peňažných úverov od devízových cudzozemcov a nákup zahraničných cenných papierov. Dve univerzálne banky mali povolenie činnosti v devízovej oblasti vrátane nákupu zahraničných cenných papierov, jedna banka s devízovým povolením na prijímanie peňažných úverov od devízových cudzozemcov a dve banky na výkon činností v devízovej oblasti s vylúčením vykonávania obchodov v zahraničí, obchodovania so zahraničnými cennými papiermi, prijímania peňažných úverov od devízových cudzozemcov a nákupu zahraničných cenných papierov a vykonávania platobného styku so zahraničím. Štyri špecializované banky nemali vydané povolenie na vykonávanie činnosti v devízovej oblasti.

Z pohľadu kapitálového vybavenia bankový sektor vykazoval základné imanie vo výške 14,8 mld. Sk. Z celkového objemu upísaného základného imania zahraničná majetková účasť predstavovala čiastku 1,9 mld. Sk, t.j. 12,5 %.

Podiel 100 % zahraničného kapitálu na základnom imaní dosahovala jedna obchodná banka (Creditanstalt, a. s. Bratislava), 3 banky vykazovali podiel vyšší ako 50 % (Credit Lyonnais Slovakia, a. s.; Ľudová banka, a. s. a Prvá stavebná sporiteľňa, a. s). Na celkovom objeme bankového zahraničného kapitálu sa rozhodujúcou mierou podieľalo Rakúsko 60,6 % a v menšej miere Francúzsko 14,6 %.

Počet organizačných jednotiek registrovaných v bankovom sektore SR k 31.12.1994 bol 1 170 prevádzkových miest, z toho 38 organizačných jednotiek mali pobočky zahraničných bánk. V porovnaní so stavom k 1.1.1994 vzrástol počet bankových prevádzkových miest v priebehu roka o 84 jednotiek.

5.2. Obozretné podnikanie bánk

Hodnotenie roka 1994 vychádza z nových opatrení o obozretnom podnikaní bánk, ktoré nadobudli účinnosť 18. februára 1994. Tieto opatrenia sú oproti predchádzajúcim opatreniam ŠBCS prísnejšie, zahrňujú aj sledovanie obozretnosti

podnikania pobočiek zahraničných bánk a ich zmyslom je smerovanie k ozdraveniu bankového sektora.

Kapitálová primeranosť (celkový kapitál v pomere k rizikovým aktívam) bola v bankách rozdielna a z hľadiska jej dosiahnutia možno v bankovom sektore rozlíšiť dve skupiny bánk. Pozitívnym javom bol rast tohto ukazovateľa v bankách prvej skupiny a dosiahnutie stanovenej výšky vo všetkých bankách. Kapitálová primeranosť tejto skupiny sa pohybovala (podľa predbežných údajov) od 6,92 % do 8,70 %.

Druhú skupinu tvorili banky, ktoré niekoľkonásobne prekročovali hodnotu kapitálovej primeranosti. Jej hodnota sa pohybovala od 9,16 % do 160,62 %. Členenie do skupín zohľadňovalo veľkosť banky a dĺžku jej činnosti. Predpokladáme však, že dôsledným plnením pravidiel NBS pre klasifikáciu aktív a tvorbu zdrojov na krytie rizík dôjde v roku 1995 k zníženiu tohto ukazovateľa vo viacerých bankách.

Účelom opatrenia o úverovej angažovanosti bolo v čo najväčšej miere obmedziť riziko straty, ktorému bola banka vystavená, keď jej dlžník nebol schopný splácať záväzky. Limit pre čistú úverovú angažovanosť voči jednému dlžníkovi, alebo jednej ekonomicky spätnej skupine dlžníkov bol stanovený pre nebankových klientov vo výške 40 % a u bankových klientov 80 % kapitálu banky. Pri hodnotení úverovej angažovanosti voči bankovým klientom päť bánk prekročovalo limit úverovej angažovanosti formou úložiek voľných finančných prostriedkov v iných bankách.

Problematickou oblasťou v obozretnom podnikaní bánk zostávala likvidita. Banky naďalej používali na krytie svojich potrieb, i dlhodobějších, prevažne krátkodobé zdroje. Situáciu v likvidite bánk komplikovala aj plynulosť spätného toku peňazí do bánk (splátky úverov), sťažená nedodržiavaním splátkových plánov klientov, ktorým boli úvery poskytnuté administratívnym rozpisom, bez zohľadnenia ich budúceho finančného postavenia v trhových podmienkach.

Jednou z najzložitejších úloh v podnikateľskej oblasti komerčného bankovníctva je správne ohodnotenie rizík a dostatočná tvorba zdrojov na krytie týchto rizík. Dedičstvo z centrálne riadenej ekonomiky, ako aj zapojenie sa komerčných bánk do malej i veľkej privatizácie, podpora podnikateľskej činnosti v procese transformácie ekonomiky mali za následok v značnej miere vznik klasifikovaných aktív. Pri väčšine novovznikajúcich subjektov neboli okrem podnikateľských zámerov k dispozícii potrebné podklady a nemohli sa uplatniť postupy pre posudzovanie úverov bežne uplatňované v trhových ekonomikách. Už pri auditoch výsledkov hospodárenia komerčných bánk za rok 1993 iniciovala NBS používanie takých postupov, aby boli zrejme výsledky auditu pri používaní aspoň sčasti medzinárodných štandardov klasifikácie aktív a krytie ich rizík. Zároveň prebiehali diskusie o možnosti aplikácie nových predpisov na klasifikáciu bankových aktív na úrovni medzinárodných štandardov v podmienkach Slovenska. V priebehu roka 1994, ako postupná príprava na aplikáciu nových prísnejších predpisov, banky postupne sprísňovali svoje interné predpisy na klasifikáciu bankových aktív. Tým dochádzalo k pravdiviejšiemu vykazovaniu stavu úverových portfólií jednotlivých komerčných bánk. Nemožno hovoriť o rapidnom zhoršovaní kvality tohto portfólia, ale o jeho realistickejšom vykazovaní. Tomuto napomohli aj prerokované výsledky dohľadok v bankách. Ku koncu roka 1994 sa vykonal odhad potreby dotvorenia zdrojov na krytie rizík v 17 bankách (bez pobočiek zahraničných bánk, Dopravnej banky, a. s. Banská Bystrica, ktorá ešte nemala povolenie na činnosť, ako aj Creditanstaltu. a. s. Bratislava, ktorá začala svoju činnosť v posledných dňoch roka 1994) so záverom, že na základe údajov z účtovných výkazov je potrebné dotvoriť k ultimu decembra 1994 zdroje na krytie rizík vo výške 22,1 mld. Sk.

Na základe individuálnych podkladov, výpočtov a analýz v troch najväčších komerčných bankách sa potreba dotvorenia zdrojov na krytie rizík v celom sektore komerčných bánk na Slovensku dá spresniť na 19,1 mld. Sk.

NBS v záujme reálnej klasifikácie bankových aktív rozpracovala "Pravidlá hodnotenia rizík obsiahnutých v pohľadávkach alebo vyplývajúcich z podsúvahových záväzkov bánk a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík" a program reštrukturalizácie úverového portfólia komerčných bánk.